

Ponedjeljak, 28. april 2003.

Statusna konferencija

Svedok C-048

Otvorena sednica

Optuženi je pristupio Sudu

Početak u 9.02 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA MEJ: Sada ćemo prvo da rešimo neka administrativna pitanja koja su preostala od naše poslednje sednice. Gospodine Najs (Nice), možda bi bilo praktično da počnemo sa diskusijom o tome šta sve jutros treba da se razreši. Stvari koje sam ja zabeležio se tiču definitivne selekcije svedoka za Hrvatsku po Pravilu 92bis.

TUŽILAC NAJS: Da, gospodin Mek Kion (McKeon) će o tome da govori.

SUDIJA MEJ: U redu. Zatim, svedoci za Foču iz transkripta...

TUŽILAC NAJS: Gospodin Grum (Groome) je spreman da se pozabavi time.

SUDIJA MEJ: Ima li još nečega čime želite danas da se pozabavite?

TUŽILAC NAJS: Posle toga imamo još samo par stvari, biće nam potrebno doslovce par minuta.

SUDIJA MEJ: U redu. Onda ćemo da počnemo sa svedocima po Pravilu 92bis. Gospodine Kej (Kay), da li ste spremni za to?

PRIJATELJ SUDA KEJ: Da. Mislim da možemo da uštedimo nešto vremena, jer su opšta pitanja kroz koja treba da prođemo pitanja o JNA, kao što se spominje u njihovim izjavama.

SUDIJA MEJ: Izvolite.

PRIJATELJ SUDA KEJ: To je stvar koju su amikusi do sada pokretali u ime optuženog kad je reč o unakrsnom ispitivanju.

SUDIJA MEJ: Da. Možda bi onda bilo najbolje da vi o tome prvi govorite.

PRIJATELJ SUDA KEJ: To je malo nepraktično, moram prvo da pronađem njihove izjave.

SUDIJA MEJ: Dobro, u redu. Verovatno je gospodin Mek Kion spreman da počne.

TUŽILAC MEK KION: Da, časni Sude, mogu da počnem.

SUDIJA MEJ: Brojevi koje ja ovde imam su C-1055, C-1086, C-1089, C-1136, C-1162, C-1175, C-1185, C-1191, C-1215 i C-1238.

TUŽILAC MEK KION: Tako je, časni Sude. Ja sam pokušao da ih razvrstam u neke manje grupe kako bi praktičnije govorili o njima. Prvo treba da se primeti da su to sve svedoci o bazi zločina. Prema tome, u tom smislu oni su kumulativni sa svedočenjima Grujića i Strinovića. Prva grupa koja počinje sa C-1086, tu su i C-1136 i C-1191, to su svedoci koje bih mogao da nazovem svedoci o etničkom čišćenju. Svedok C-1086 govori o etničkom čišćenju područja Erduta. Svedok C-1136 govori o etničkom čišćenju Iloka a svedok 1191 govori o etničkom čišćenju Bapske. Ti su svi svedoci kumulativni za svedočenje gospodina Šelebaja koji je govorio o etničkom čišćenju Lovasa. Takođe želim da primetim da je jedan svedok po Pravilu 92bis već prihvaćen, to je svedok C-1126. Prema tome, to su sve svedoci koji spadaju u jednu grupu. Zatim imamo C-1238, taj svedok govori o incidentu u minskom polju kod Lovasa. Već smo čuli svedočenje o tom incidentu od Tomislava Šelebaje i mislim da se barem amikusi slažu da je taj svedok kumulativan za njegovo svedočenje. Sledeći svedok je C-1175. To je svedok o incidentu na farmi kod Lovasa, to je različit incident od incidenta u minskom polju kod Lovasa. Ovde se radi o osobi koja je pokopala neke od leševa koji su tamo pronađeni. Mi smo po Pravilu 92bis već razmotrili svedočenje svedoka C-1154, to svedočenje je prihvaćeno po Pravilu 92bis, a odnosi se takođe na ovaj incident. Takođe imamo i C-1071, čije svedočenje je prihvaćeno po Pravilu 92bis. Svedočenje svedoka C-1071 i ovog konkretnog svedoka se odnosi na istu žrtvu, oni zapravo govore o istoj osobi. Sledeća grupa govori

o dva incidenta u Dalju, to su paragrafi 50 i 51 optužnice, svedoci C-1185 i C-1215. O tom incidentu smo već čuli svedočenja svedoka C-025 i C-013, a osim toga, za ove incidente smo po Pravilu 92bis već uvrstili C-1187 i C-1140 za paragraf 51 i C-1052 za paragraf 50. I konačno, poslednja grupa ovde kod mene su tri svedoka, to su C-1162, C-1055 i C-1089. Svi ti svedoci govore o Arkanu i o ubistvima za koja se u optužnici tvrdi da su ih počinili Arkanovi ljudi. Svedok C-1162 je bio uhapšen od strane Arkana i on će da identifikuje neke druge zatvorenike koje je držao Arkan, kao i neke od žrtava koje su navedene u našoj optužnici. C-1055 svedočiće da mu je, nakon što je jedna od žrtava uhapšena, odmah sledećeg dana rečeno da se useli u kuću te žrtve, šta je indikovalo izvesni nivo znanja da se žrtva neće da vrati kući. I konačno, svedok C-1089 govori o Klisi. On je bio uhapšen, kasnije je bio pušten i on će moći da identifikuje neke od žrtava. Mislim da sam time prošao kroz ceo popis, časni Sude.

SUDIJA MEJ: U redu, hvala vam, gospodine Mek Kion. Izvolite.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Da. Stvari su napredovale od kako su amikusi podneli svoj originalni podnesak, veliki broj ovih mesta nam je sada poznat i sada ne možemo da osporavamo da oni predstavljaju kumulativnu bazu za dokaze Tužilaštva. Pitanje koje preostaje je, znači, pitanje unakrsnog ispitivanja. Mi tvrdimo da optuženom treba da se dopusti da unakrsno ispituje o pitanjima koja su važna za njegov slučaj. Među takvim pitanjima koja su relevantna za optužnicu je i pitanje JNA. Mi smo već izneli prigovore u vezi sa tom stvari. Pretresno veće je donelo odluku o tome i dozvolilo unakrsno ispitivanje. Prema tome, smatramo da isti princip mora da se primeni i na ovu grupu svedoka.

SUDIJA MEJ: Na sve njih?

PRIJATELJ SUDA KEJ: Ja nemam sada ovde svoje papire, izvinjavam se zbog toga, ali mogu da vam ovako napamet kažem da to treba da se primeni na sve svedoke osim dvojice, dvojice koji nisu spominjali JNA.

SUDIJA MEJ: Prema mojim beleškama, ti svedoci su C-1089 i C-1162.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Da, da, tako se i ja sećam.

SUDIJA MEJ: Ne znam da li imate svoje beleške. Pogledajte, molim vas, tokom pauze i C-1185.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Da, pokušaću to da pronađem. Sećate se da smo prošle nedelje menjali sudnicu šta nam je prouzrokovalo određene poteškoće, ali, koliko se ja sećam, samo dva svedoka iz ove grupe ne spominju JNA. I ja moram da kažem, opet govorim napamet, oni su vrlo generalne prirode, kumulativni.

SUDIJA MEJ: Hvala.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, kada je reč o ovom konkretnom pitanju da li želite da nešto dodate onome šta je rečeno?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa vi znate, gospodine Mej (May), moje osnovne primedbe, a pretpostavljam da ste i vi uspeli da pročitate te izjave, iako ne znam za koje vreme je to vama moguće, ali pretpostavljam da ste se sami mogli da uverite da to sve šta ti svedoci govore nikakve veze nema ni sa vlastima Srbije ni sa mnom. I ne znam uopšte čemu saslušavanje svedoka o svim mogućim strahotama rata koji je trajao tih godina koji nemaju veze sa Srbijom. Ali to je vaša stvar, to vi tako radite, to je već praksa.

SUDIJA MEJ: U redu. Idemo onda na drugo pitanje, a to su svedoci za Foču. To su znači svedoci koji su svedočili u drugim postupcima, njih je ukupno 11. Ti su svedoci, znači, unakrsno ispitani i naravno svedočili su pod zakletvom. Prema tome, moguće je da se na njih primenjuju drugačiji principi. Pretno veće shodno Pravilniku (Rules of Procedure and Evidence) prvo treba da odluči da li da te transkripte uvrsti u spis. Ukoliko transkripti budu uvršteni, treba još da odlučimo da li ti svedoci treba da pozovu na unakrsno ispitivanje iako su oni već unakrsno ispitani u prethodnom postupku. Prema tome, sporna stvar ovde biće da li će biti nekih drugih pitanja, da li ima još nekih pitanja o kojima bi te svedoke trebalo unakrsno da ispitamo. O tome smo već pročitali pismene podneske, to ne treba da se ponavlja. Izvolite, gospodine Grum, možda biste mogli da nam generalno predstavite ovu temu.

TUŽILAC GRUM: Da, časni Sude. 11 svedoka koje ovde zovemo svedocima za Foču su 11 svedoka koji su svedočili u *Predmetu Kunarac* i *Predmetu Krnojelac*. U ovom Predmetu ste već doneli odluku po Pravilu 92bis za osam svedoka iz *Predmeta Dokmanović* i zato ću ja sada da govorim samo o kriterijima koji treba da stoje u osnovi vaše odluke i o odluci koja je donešena o svedocima iz *Predmeta Dokmanović*. Relevantna pitanja su blizina, odnosno povezanost svedočenja svedoka sa postupcima i ponašanjem optuženog i prema tome njihova prihvatljivost prema Pravilu 92bis(D) i kao drugo, da li ih treba pozvati na dodatno unakrsno ispitivanje. Ako mi dozvolite, časni Sude, započeo bih sa B-1542 i B-1543. Oba ova svedoka svedočila su u *Predmetu Kunarac* i tamo su imali pseudonime FWS-75 i FWS-87. B-1542 osim što je dala generalno svedočenje o preuzimanju Foče, takođe je svedočila o tome kako su je u više navrata zlostavljali i silovali tokom perioda od tri meseca. Ona takođe govori o svojim ličnim saznanjima o sličnim nedelima nad drugim ženama i devojkama. B-1543 donosi sličnu priču o svom zarobljeništvu i o tome kako su je silovali u više navrata tokom njenog zatočeništva tokom dva meseca. Kad je reč o vezi između svedočenja i direktnih postupaka optuženog, nema razloga za stav da je ono o čemu svedoče ove dve žene na bilo koji način povezano sa postupcima optuženog. Treba reći da nije teza Tužilaštva da je ovaj optuženi na bilo koji način bio direktno umešan u počinjenje tih zločina ili da je imao bilo kakvu direktnu vlast nad onima koji su te zločine počinili. Naša teorija je da, iako je ovaj optuženi bio veoma udaljen od tih zločina, njegovo učesće u zajedničkom zločinačkom poduhvatu onako kako je definisano u optužnici je omogućilo i dozvolilo da se takvi zločini dogode. Kad je reč o tome, da li bi ti svedoci trebali da se ovde pojave na dodatnom unakrsnom ispitivanju od strane optuženog, dozvolite mi da, pre nego što nešto kažem o tome za ova dva konkretna svedoka, kažem nešto uopšteno o pitanju potrebe za unakrsnim ispitivanjem. Tužilaštvo se slaže sa time da je pojavljivanje svedoka i unakrsno ispitivanje svedoka jedno od najvažnijih prava optuženog koji osigurava da svaka odluka koju na kraju donese Pretresno veće bude legitimna i tačna. To je pravo takođe definirano članom 21. Statuta (Statute). Odmah nakon člana 21, sledi član 22, a to je dužnost Pretresnog veća da razmotri uticaj postupka na žrtve i svedoke koji se pojavljuju u Sudu. Ono šta vi niste konkretno razmatrali u *Predmetu Dokmanović*, a šta biste, prema mom mišljenju, trebali da razmotrite u ovom konkretnom slučaju je učinak dodatnog unakrsnog ispitivanja na ove svedoke. Stav je Tužilaštva da, ukoliko Pretresno veće bude pokušalo da uravnoteži potrebu da se ti svedoci zaštite i toga da optuženi ima pravično

suđenje, da u slučaju ove dve svedokinje od njih ne bi trebalo tražiti da dolaze ovamo na dodatno unakrsno ispitivanje. B-1542 je posle davanja svog glavni iskaza bila unakrsno ispitana od strane tri zastupnika Odbrane. Tu se radi o 150 strana transkripta samo za unakrsno ispitivanje. Takođe, B-1543 unakrsno su ispitala četiri različita advokata. Unakrsno ispitivanje traje više od 100 strana transkripta. Pretresno veće je nedavno čulo svedočenje B-1405 koja je prošla kroz slične zločine i zna kako je teško dati iskaz o jednom takvom iskustvu. Naš je stav da, ukoliko se bude smatralo da će dodatno unakrsno ispitivanje da bude od pomoći ovom Pretresnom veću da dođe do svoje odluke u ovom predmetu, da se Tužilaštvo slaže sa time da se od tih svedoka traži da dođu na dodatno unakrsno ispitivanje. Međutim, ukoliko se ne bude zaključilo da će to da bude od takve pomoći Pretresnom veću, smatramo da član 22 Statuta traži da se svedoci ne pozivaju da ponovo dođu ovamo da svedoče. U slučaju ove dve svedokinje i drugih svedoka nema nikakvog razumnog očekivanja da bi dodatno unakrsno ispitivanje moglo da bude od pomoći Pretresnom veću. Dozvolite mi da usput još dodam kada smo mi u našem pismenom podnesku napisali da B-1543 ne smatra da bi mogla da prođe kroz još jedno dodatno unakrsno ispitivanje i u ovom trenutku je stav Tužilaštva da neće da je zove niti će na bilo koji drugi način da zahteva njeno pojavljivanje. U slučaju da bude traženo unakrsno ispitivanje, mi ćemo da je povučemo kao svedoka. Što se tiče stava optuženog u vezi ove dve žene, ja očekujem da će on biti kao i do sada, odnosno da će se on kao i ranije protiviti ovim pravilima koja su kreirana da omoguće delotvornu proceduru koja će zaštititi njegova prava i interese. U slučaju da on ne navede koje su bile manjkavosti prethodnih unakrsnih ispitivanja ili koje su dodatne teme o kojima on želi unakrsno da ispita ove svedoke, Tužilaštvo smatra sledeće. Suđenje sada traje već više od godinu dana. U tih godinu dana jasno smo videli o kakvim se obrascima unakrsnog ispitivanja radi. Osim ukoliko optuženi ne želi da tačno navede o čemu želi da unakrsno ispita svedoke, mi smatramo da treba uzeti u obzir da će ih on unakrsno ispitivati samo o onim temama o kojima obično unakrsno ispituje.

SUDIJA MEJ: Zaustavimo se na trenutak da vidimo šta vi tačno ovde govorite. Vi kažete da, iako u Pravilu to nigde eksplicitno ne stoji, da bez obzira na to Pretresno veće prilikom odlučivanja da li će nekog svedoka pozvati na dodatno unakrsno ispitivanje treba da uzme u obzir verovatni učinak tog unakrsnog ispitivanja na svedoka koji je prošao kroz traumatične

događaje, kao što su ove svedokinje prošle. Svako ko je čitao transkript videće da se radi o veoma traumatičnim događajima. Ali, sa druge strane, takođe vidite da je pravo Pretresnog veća da razmotri unakrsna ispitivanja ukoliko postoje neka važna pitanja o kojem se nije govorilo prilikom ranijih unakrsnih ispitivanja. Da li je to ono šta vi želite da kažete?

TUŽILAC GRUM: Da, časni Sude. Mi ne smatramo da su te dve stvari jednake težine, prava žrtava i prava optuženog, odnosno pravo žrtve i pravo optuženog da se suoči sa onim ko ga tereti. Međutim, ukoliko nema razumnog očekivanja da će dodatno unakrsno ispitivanje da baci novo svetlo na neko novo pitanje ili novo svetlo na pitanje koje nije bilo adekvatno pokriveno ranije, mi smatramo da od svedoka ne bi trebalo da se traži da dođe ovamo na dodatno unakrsno ispitivanje.

SUDIJA MEJ: Savremeni trend je da se uzme u obzir kako utiče na svedoke to što se od njih traži da dođu na Sud i da prepričaju svoje događaje, zar ne?

TUŽILAC GRUM: Da, časni Sude, pogotovo u slučajevima seksualnog nasilja i pogotovo kad je reč o jednom dugotrajnom seksualnom nasilju, kao što je slučaj sa ove dve svedokinje.

SUDIJA MEJ: U redu. Hvala.

TUŽILAC GRUM: Časni Sude, želeo sam ovo da iskoristim kao jedan primer. Ja mislim da Pretresno veće ima pravo da pogleda ceo istorijat ovog postupka, da oceni unakrsno ispitivanje koje je do sada sprovodio optuženi i da proceni da li će dovođenje svedoka ovamo i podvrgavanje unakrsnom ispitivanju da bude od pomoći Pretresnom veću. Dozvolite mi da kažem samo jedan primer. Optuženi uvek istražuje nepodudarnosti između iskaza svedoka u Sudu i prethodnih izjava. Ako pogledate svedoke B-1542 i B-1543 videćete da su različiti advokati Odbrane u prethodnom suđenju već to uradili. Nema nikakvog razloga, razumnog razloga da se veruje da će optuženi da bude u stanju da bolje iskoristi i istraži razlike između izjava tih svedoka nego što su to ranije učinili advokati.

SUDIJA MEJ: Da, to bi moglo da se kaže za gotovo sve svedoke kada se govori o njihovim prethodnim izjavama, dakle ne samo za ove dve svedokinje.

TUŽILAC GRUM: Ja ću da se osvrnem i na druge svedoke i mi ćemo i u vezi sa njima da imamo isti stav, časni Sude.

SUDIJA MEJ: Tako bi mogli da dobijemo neku predstavu o razmerama unakrsnog ispitivanja mada ne i o detaljima, jer je broj strana transkripta vrlo sirov test. Ta predstava može da se dobije ako pogledate koliko strana u transkriptu traje neko unakrsno ispitivanje. Ja vidim da ste vi za svedoka B-1543 spomenuli da je ta svedokinja unakrsno ispitivana 102 strane, a da je glavno ispitivanje trajalo 67 strana.

TUŽILAC GRUM: Ako vam je to od pomoći, mi takođe možemo da ukažemo na neke konkretne reference u unakrsnom ispitivanju koje su se bavile, na primer, diskvalifikacijom prethodnih izjava.

SUDIJA MEJ: Da.

TUŽILAC GRUM: U redu, ja to mogu da napravim danas, pripremiću jednu tabelu o tome i imaćete je sutra.

SUDIJA MEJ: U redu, razmotrićemo to.

TUŽILAC GRUM: Drugi pravac uobičajenog ispitivanja optuženog kada je reč o svedocima su delovi svedočenja koji se čine nelogičnim ili neverovatnim. Mi ćemo da ukažemo na delove ovih unakrsnih ispitivanja koje su različiti advokati Odbrane vodili upravo na taj način. I na kraju, pred svedoka se iznose činjenice koje optuženi ima na raspolaganju u očekivanju da svedok možda potvrdi takve činjenice. Pretresno veće je redovno podsećalo optuženog da su to pitanja kojima se adekvatno bavila Odbrana u prethodnim predmetima i zbog toga je naš stav da svedok ne treba da se vraća na dodatno unakrsno ispitivanje samo zato da bi potvrđivao činjenice koje će optuženi da iznosi pred svedoka. I na kraju kada je reč o ovim svedocima, Tužilaštvo nije u poziciji da ponudi bilo kakav dodatni materijal po Pravilu 68 koji bi doveo u pitanje svedočenje ovih svedoka u odnosu na unakrsno ispitivanje. Kada je reč o svedokinjama B-1542 i B-1543, stav Tužilaštva je da ne treba da se pozivaju na dodatno unakrsno ispitivanje. Može da se smatra da dodatno unakrsno ispitivanje ne bi dovelo do toga da se izvedu novi dokazi ili nešto šta bi moglo da pomogne Pretresnom veću u donošenju odluka u ovom suđenju. Prema tome, u odsustvu toga, osim

ako amikusi ne ukažu na neki drugi značajan detalj, stav Tužilaštva je da ovi svjedoci ne treba da se pozivaju na dodatno unakrsno ispitivanje. Naravno, mi želimo da budemo oprezni kada je reč o zaštiti prava optuženog na pravično suđenje, ali Tužilaštvo se protivi zahtevu amikusa i optuženog da se kasnije tokom suđenja raspravljaju neka dodatna važna pitanja u vezi sa ovim svjedocima i da se oni pozivaju na dodatno unakrsno ispitivanje kako bi se to rasvetlilo. Tužilaštvo već sada ulaže prigovor, odnosno suprotstavlja se razmatranju takve mogućnosti. Izvinjavam se što se ovo odužilo, ja ću sada da se ovim preostalim svjedocima pozabavim na ekspeditivniji način. Sledeća četiri svjedoka kojim želim da se pozabavim su B-1015, B-1533, B-1618 i B-1120. Neki od ovih svjedoka su bili zaštićeni na suđenju u *Predmetu Foča* i imali su pseudonime, to su zapravo svjedoci FWS-104, FWS-15, FWS-33 i FWS-111 pa ću tako i da govorim o njima. Svi ovi svjedoci su svedočili o okolnostima zauzimanja Foče i o uslovima u Kazneno-popravnim domu. Stav Tužilaštva je da ni jedno od ovih svedočenja nije dovoljno blizu delima i postupcima optuženog da bi takva svedočenja bila nedopustiva po Pravilu 92bis(D). Kada je reč o unakrsnom ispitivanju ovih svjedoka, stav Tužilaštva je sledeći, mi smo uložili podnesak Pretresnom veću u vezi sa najnovijim odlukama o svjedocima po Pravilu 92bis. Na osnovu naloga Pretresnog veća se zaključuje da, pošto svjedoci često pominju JNA tokom svog svedočenja, oni treba da budu pozvani na unakrsno ispitivanje. Tužilaštvo se slaže da, ako Pretresno veće na osnovu ovakve analize zaključuje da ti svjedoci govore o učešću JNA ili korištenju objekata JNA, onda bi bilo adekvatno da se oni pozovu na ograničeno unakrsno ispitivanje. Kada je reč o unakrsnom ispitivanju po drugim pitanjima, Tužilaštvo smatra da takvo unakrsno ispitivanje ne treba da bude dozvoljeno. Sva četiri svjedoka su bila izložena vrlo ekstenzivnom unakrsnom ispitivanju u vezi sa raznim nekonzistentnostima u vezi sa njihovim svedočenjem i prethodnim izjavama, pa prema tome Tužilaštvo smatra da je Odbrana u tim predmetima bitno ispitala takav deo svedočenja u toku svog unakrsnog ispitivanja. Svjedoka B-1618 je unakrsno ispitivao svaki od advokata trojice optuženih. Kada je reč o svjedoku B-1536, stav Tužilaštva je sličan. Svjedok govori o učešću paravojnih trupa iz Srbije u zauzimanju Foče, uključujući Šešeljeve i Arkanove "Tigrove". Tužilaštvo se ponovo slaže da u vezi sa nalogom Pretresnog veća da se taj svjedok unakrsno ispituje u vezi sa njegovim pominjanjem JNA, odnosno pominjanjem učešća paravojnih trupa iz Srbije i to je dovoljan razlog za ograničeno unakrsno ispitivanje. Stav Tužilaštva je da tako obnovljeno unakrsno ispitivanje treba da bude striktno ograničeno na ovo pitanje, jer su i ovog svjedoka ispitivala četiri

različita advokata Odbrane tokom dva suđenja. I konačna grupa svedoka kojom treba danas da se pozabavim je B-1121, B-1537, B-1538 i B-1540. Oni su takođe bili na suđenju u *Predmetu Foča* i tu su imali psuedonime FWS-111, FWS-109, FWS-69 i FWS-54. Ova poslednja grupa svedoka se bavi izbijanjem sukoba u Foči u opštim naznakama i opisuje detalje o uslovima u Kazneno-popravnom domu "Foča". Takvo svedočenje nije ni približno blizu ponašanju optuženog, odnosno nije povezano sa njegovim delima i ponašanjem i prema tome, može da se prihvati po Pravilu 92bis. Kada je reč o unakrsnom ispitivanju, svi ovi svedoci su bili izloženi eksplicitnom i detaljnom unakrsnom ispitivanju. Bili su uloženi naponi određenih advokata Odbrane da se ospori kredibilitet ovih svedoka i postavljana su pitanja u vezi sa njihovim učešćem u SDA. Jedan svedok je ispitivan o svom prethodnom psihičkom oboljenju i o tome na koji način je to uticalo na njegovo sećanje, a bila su pokrenuta i još neka bitna pitanja u vezi sa evaluacijom njegovog svedočenja. Stav Tužilaštva je da ovo nisu pitanja koja bi bila blizu ili značajna za ponašanje optuženog, prema tome, nije potrebno dodatno unakrsno ispitivanje. Kada je reč o svedoku B-1537, Tužilaštvo nije uspeo da locira ovog svedoka u poslednjim mesecima, pa zato u ovoj fazi Tužilaštvo traži da se izmeni odluka u vezi sa svedočenjem ovog svedoka i da se ono uvede po Pravilu 92bis(C), a ne po Pravilu 92bis(D).

SUDIJA MEJ: Ako želite da ga uvedete po Pravilu 92bis(C) morate da uvedete neke dokaze ili bar njegovu izjavu da bismo mogli da razmotrimo tog svedoka po tom pravilu.

TUŽILAC GRUM: Da, svakako ćemo to da učinimo i mi ćemo da uložimo zahtev tokom ove nedelje. Zaključak Tužilaštva je da su na osnovu Pravila 22 svi ovi svedoci potpuno prikladni za razmatranje za uvođenje njihovih izjava po Pravilu 92bis. Prisustvo i ispitivanje na ovom Sudu ima veliki uticaj i značaj za sve svedoke, mislim na određene traume koje su ovi svedoci prošli u nekim od predmeta. Mi smatramo da treba dobro da razmotrite pitanje uvođenja ovih svedoka za dodatno unakrsno ispitivanje. Njihovo dodatno unakrsno ispitivanje ne bi donelo nikakve značajne informacije niti bi moglo da dovede do toga da se obori kredibilitet ovih svedoka koji su sveobuhvatno ispitivani u prethodnim predmetima, niti bi na bilo koji način odsutnost tog dodatnog unakrsnog ispitivanja dovelo u pitanje prava optuženog na pravično suđenje. Da rezimiram naš stav, u slučaju svedoka B-1542, B-1543, B-1121, B-1537, B-1538 i B-1540 naš zahtev je da se njihovo svedočenje

uvede bez mogućnosti optuženog da ih dalje ispituje i da smatramo da pri tome neće doći do ugrožavanja prava optuženog na unakrsno ispitivanje i na pravično suđenje. Mi primamo ka znanju nalog Pretresnog veća od 27. marta 2003. godine po kojem se traži dodatno unakrsno ispitivanje svedoka B-1015, B-1120, B-1533, B-1618 i B-1536. Tužilaštvo smatra da takvo unakrsno ispitivanje treba da bude striktno ograničeno na pitanja koja bi optuženi pokrenuo u vezi sa prisustvom ...

SUDIJA MEJ: Maločas ste pomenuli Pravilo 22 iz Pravilnika i to nas zbunjuje. Verovatno ste mislili na član 22.

TUŽILAC GRUM: Da, izvinjavam se, mislio sam na član 22 Statuta.

SUDIJA MEJ: Koji se odnosi na prava žrtava.

TUŽILAC GRUM: Da, odnosi se na prava žrtava koje učestvuju u suđenjima pred ovim Međunarodnim sudom. Dakle, kada je reč o ovim drugim pomenutim svedocima, iako znamo da možda nije prikladno da se oni pozivaju za ograničena pitanja, stav Tužilaštva je da unakrsno ispitivanje treba da bude striktno ograničeno i da bi bila potrebna odluka ovog Pretresnog veća u vezi sa ovim svedocima kojom bi se unakrsno ispitivanje ograničilo na te konkretne teme.

SUDIJA MEJ: Samo trenutak.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: Gospodine Grum, rekli ste da ćete da pripremite tabelu o pitanjima koja su bila pokrivena tokom prethodnih unakrsnih ispitivanja u vezi sa nedoslednostima. Mislimo da će to da nam bude od velike koristi.

TUŽILAC GRUM: Časni Sude, mi predlažemo da pripremimo tabele u vezi sa nekonzistentnostima u izjavama i pitanjima kao i onim delovima svedočenja koji su malo verovatni, a u vezi sa kojim je obavljeno unakrsno ispitivanje. Da li je potrebno da pokrijemo još neke oblasti u vezi sa tim?

SUDIJA MEJ: Ne, to bi bila glavna područja. Hvala vam. Gospodine Kej, izvolite.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Da, časni Sude, optuženi je u mnogo prilika tokom ovog suđenja tvrdio da želi da ispituje svedoke kad god za to postoji mogućnost. Ovo je pitanje kojim se sada bavimo, a koje je u okviru diskrecionog prava ovog Pretresnog veća i ja tražim od Pretresnog veća da ima na umu način na koji optuženi izvodi svoje dokaze i izjave koje je dao u vezi sa njegovom potrebom da se svedočenja protiv njega javno čuju. Mi tvrdimo da je to vrlo važno da se razmotri na svakom suđenju kada se bavite konceptom pravičnosti prema optuženom. Kao što je već rečeno, optuženi ima pravo na pravično i javno suđenje po članu 21; stav 2 Statuta ovog Međunarodnog suda. U kontekstu njegovog suđenja, ovih 11 svedoka ne bi bili saslušani javno. Po tom istom članu 21, optuženi ima pravo da mu se sudi u njegovom prisustvu i da se lično brani, da unakrsno ispituje i ispituje u direktnom ispitivanju svedoke, a u ovom slučaju ni direktno ispitivanje ni unakrsno ispitivanje ne bi bilo u njegovom prisustvu. On ne bi bio u mogućnosti da posmatra ponašanje i druge lične karakteristike ovih svedoka i za njega relevantnost tog svedočenja ne bi mogla da bude procenjena na adekvatan način, kao što bi mogla tokom prethodnih postupaka u slučaju drugih optuženih koje su teretili drugim optužbama i čije je suđenje bilo u potpuno drugom kontekstu u odnosu na ovo suđenje. U tom istom članu 21, optuženi ima pravo da ispituje te svedoke ili da u njegovo ime neko drugi ispituje te svedoke, svedoke koji dolaze da svedoče protiv njega. To su osnovni principi koji proizilaze iz Statuta i kojima se traži da se optuženom obezbedi pravično suđenje. Time što sam naveo ove principe želim da sada ukažem na razloge i to je vrlo važno, razloge zbog kojih imamo ovaj javni pretres da bismo mogli da damo optuženom priliku da iznosi svoje argumente, da ispituje svedoke, da lično čuje ono šta je rečeno u kontekstu suđenja protiv njega. Razlozi zbog kojeg to šta je rečeno u drugim suđenjima ne bi bilo adekvatno za njega su sledeći: prethodna pitanja nisu bila u kontekstu njegovog predmeta, prethodni ispitivači koji su vodili unakrsno ispitivanje nisu postavljali pitanja na osnovu njegovih instrukcija, a značaj unakrsnog ispitivanja drugih ispitivača uvek zavisi od konteksta te konkretne osobe koja se u to vreme nalazi u sudnici i na suđenju. To može da posluži interesima u drugim predmetima onih koji vode unakrsno ispitivanje, ali ne može da zastupa interese ili da sledi pravac ispitivanja koji bi bio relevantan za ovog optuženog. Naime, to je jedan proces koji u celosti ima sam sebi svrhu, i pitanja u prethodnim postupcima bi služila samo interesima onih optuženih koji su se tada nalazili na suđenju, a ne interesima gospodina Miloševića. To nisu uzajamni interesi.

SUDIJA MEJ: Čini se da vi kažete da se ovo konkretno pravilo ni pod kakvim okolnostima ne može da primeni. Prema onome šta vi kažete, mi bismo trebali da ga ignorišemo, jer ova opšta zapažanja mogu da se primene na bilo koje suđenje.

PRIJATELJ SUDA KEJ: To je pravilo koje daje diskreciono pravo Pretresnom veću i mi smatramo da Pretresno veće treba vrlo oprezno i retko da koristi to pravo, jer ono ne može generalno da se koristi, pošto bi umanjilo javni karakter suđenja. Moglo bi na taj način da umanja, do te mere da naglasi interes konkretnog optuženog, pri ovome mislim ovog optuženog i dobro je uzeti ka znanju da to nije jedno od temeljnih prava ovog Međunarodnog suda. To je pravilo koje se pojavilo kasnije. U vreme kada je stvaran ovaj Međunarodni sud takvo pravilo nije bilo predviđeno, ako mogu tako da kažem, i nije se predviđalo da će na taj način da se odvijaju postupci.

SUDIJA MEJ: Nije se predviđalo, ali nema sumnje da bi onda suđenja trajala predugo i bilo bi previše svedočenja, ali to je nešto potpuno drugo. Ali činjenica da osnivači ovog Suda nisu uočili takve probleme mislim da nije dovoljno snažna poenta da je u ovom trenutku iznesete.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Zašto ja to pominjem? Osnivači su verovatno imali, pre svega, na umu principe koji proizilaze iz Statuta. Lako je predvideti situaciju gde principi Statuta koji su temeljni principi kojima treba da se bavi Međunarodni sud mogu da budu ugroženi zbog ostvarivanja ekspeditivnosti suđenja i prema tome mogu da ugroze optuženog, da mu uskrate to konkretno pravo koje je osnova celog postupka, dakle pravo na pravično suđenje.

SUDIJA MEJ: To ne zavisi od gledišta da sva suđenja treba da budu usmena suđenja. Nema sumnje da su osnivači davali primat usmenim dokazima i svedočenjima i to se promenilo. Sada se svi dokazi tretiraju na isti način. Međutim, kada prihvatamo svedočenja iz drugih predmeta, mora da se ima na umu kolika je količina tih dokaza koji se sada izvode pred Međunarodnim sudom i koliki je obim tih predmeta. Od Međunarodnog suda se traži da nađe ekspeditivan, ali pravičan način za uvođenje tih dokaza i zbog toga se oni uvode u pismenom obliku i to sve više u poslednje vreme.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Prosuđivanje na osnovu broja strana o tome da li je posao dobro obavljen ili nije može da bude vrlo nepouzdan način, po mom mišljenju, jer se ne može na taj način da procenjuje da li je svedočenje na adekvatan način osporavano. Broj strana ne može da bude vodič u procenjivanju kvaliteta, već samo kvantiteta i to je možda važniji način u procenjivanju toga koliko dobro je obavljen posao, procenjivanja kvaliteta unakrsnog ispitivanja. Mi želimo da istaknemo sledeće. Svedok B-1015 je na samom početku unakrsnog ispitivanja koje je obavljao advokat Odbrane odbio je da saraduje, nije odgovarao na pitanja i bio je neprijateljski raspoložen prema Odbrani. To je možda dovelo, a to je činjenica zabeležena u zapisniku, do toga da je advokat Odbrane iznosio očigledno netačne činjenice u unakrsnom ispitivanju i pretresni sudija ga je zbog toga kritikovao. I to upravo naglašava problem korišćenja svedočenja sa drugih suđenja gde interesi strana nisu uzajamni, nisu zajednički, ljudi koji obavljaju te funkcije tokom suđenja u postupku su različiti, strategija tog predmeta može da bude potpuno drugačija. Strategija svakog suđenja kod svakog optuženog mora da se razmatra kao jedan u celosti samostalan postupak koji služi vlastitoj svrsi i ne mislim to u jednom pogrdnom značenju već je to činjenica, jer oni moraju da na svoj način osporavaju postupak. Ja sam uzео ka znanju zapažanja Pretresnog veća da su poente koje sam ja pokrenuo kritične u odnosu na ovo konkretno pravilo, ali mi ovde naglašavamo činjenicu da je to pravilo koje mora oprezno da se koristi, a ne naveliko i naširoko.

SUDIJA ROBINSON: Čini mi se, gospodine Kej, da vi govorite da je ovo pravilo koje, ako se ne primeni jako, jako pažljivo može da dovede u pitanje Statut, kada je reč o pravu na javnu raspravu i o pravu optuženog da unakrsno ispituje svedoke koji svedoče protiv njega.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Upravo to, časni Sude. Naš stav je da se principi time odvođe predaleko od principa koji su utemeljeni u ovom Međunarodnom sudu.

SUDIJA KVON: Gospodine Kej, da budemo vrlo konkretni. Možete li da nam iznesete dalja zapažanja u vezi sa ova druga dva svedoka, a to su žrtve silovanja. To su svedoci B-1542 i B-1543. Kakav je vaš stav?

PRIJATELJ SUDA KEJ: Moj stav je vrlo jasan. Kada je reč o bilo kom zločinu, moramo da se odnosimo prema svakom zločinu jednako i ako počnemo da

konstruišemo proces kojim se dozvoljava da se određene vrste zločina lakše dokazuju u odnosu na optuženog, odnosno u odnosu na druge vrste zločina, onda se ponovo udaljavamo od osnovnih principa ovog Međunarodnog suda koji se bave svim žrtvama uopšteno i jednako, ne praveći razliku između jedne i druge grupe. Do sada nije bilo nikakvih medicinskih dokaza o tome da je nanešena bilo kakva šteta koju bi sudije trebale da uzmu u obzir odlučujući o tome da li je prikladno da se revidira uobičajeni postupak u iznošenju dokaza.

SUDIJA MEJ: Da li vi kažete da mi to pitanje ne bi trebalo da uzmemo u obzir? I drugo, da li vi zaista kažete da je nama potreban medicinski dokaz da bismo uzeli u obzir mogući traumatični efekat svedočenja na žrtvu silovanja koja treba da dođe ovamo i ponovo svedočiti o celoj seriji silovanja? Pa ne trebaju nam valjda medicinski dokazi o tome. I konačno, ne radi se ovde o posebnim kategorijama svedoka. Pitanje kojim se ovde bavimo jeste da li svedok koji je prošao kroz traumatično svedočenje, traumatično svedočenje za njih, da li takvog svedoka treba prisiliti da dođe ovamo ponovo da se dalje unakrsno ispituje. I bez obzira na to šta vi kažete o kvalitetu unakrsnog ispitivanja, kvantitet je sigurno važan. Treba da uzmemo u obzir koliko je svedok već proveo u sudnici svedočeći, koliko je vremena proveo svedočeći. Da li nam kažete da mi sve te stvari ne bismo trebali da uzmemo u obzir kada razmatramo pitanje dodatnog unakrsnog ispitivanja?

PRIJATELJ SUDA KEJ: Ja sa simpatijama gledam na svaku žrtvu koja je pretrpela bilo koju vrstu zločina, to uključuje, naravno, i žrtve seksualnih delikata. Lako je shvatiti kroz kakvu su traumu takve žrtve kasnije morale da prođu u sudnici. Ali pitanje koje sada stoji pred nama je drugačije. Ovde imamo optuženog kojem se sudi i o čijoj slobodi treba da se odlučuje i za njega način uvrštenja iskaza u spis može da bude važan. Valja takođe primetiti da u onim slučajevima u ovom suđenju u kojem smo čuli takve iskaze, da se u takvim slučajevima optuženi blagonaklono odnosio prema svedocima i da je rekao da nema nikakve namere niti želje da pogoršava njihovu situaciju. Zato ne bih želeo da se sada ovo pitanje shvati da amikusi i konkretno gospodin Kej forsiraju razrešenje ovog pitanja za žrtve silovanja. Ja ne govorim o tome, ja još uvek govorim o problemu koji leži u osnovi svega ovoga, problemu svedočenja koje je dato na jednom drugom mestu, pod nekim drugim okolnostima, u postupku protiv drugog optuženog koji ima druge interese, druge advokate i drugi kontekst u kojem se odigrava

suđenje. Prema tome, nije mi namera da ovo iskoristim da žrtvi nanese još više neugodnosti. Mi smatramo da su ti članovi Statuta zaista veoma važni, članovi Statuta koji uzimaju u obzir prava žrtava. Ali, ovde i dalje kao otvoreno pitanje ostaje javna priroda suđenja. Ovaj optuženi je već rekao da je to veoma važno pitanje kad se radi ne samo o njegovom suđenju nego i o onima koji gledaju to suđenje i koji bi mogli da budu potencijalni svedoci, a za koje je on do sada već više puta rekao da se ne boji i nema nikakve potrebe da na bilo koji način maskira teze iznesene protiv njega. To može da se razmotri i u drugoj situaciji kada je reč o nekom drugom optuženom koji nije tako prominentan, koji se nije nalazio na tako visokom mestu u hijerarhiji događaja. I ovakva pitanja, u slučaju da on nije spomenut u iskazu, nisu važna. Ja sam i sam ovde radio na jednom drugom suđenju i mogu da vam odmah kažem da vrlo često od nekih stvari jednostavno odustanete, pustite ih da prođu zato jer vam to nije važno za vaše suđenje, vašeg klijenta i vaša pitanja, jer konkretni optuženi odgovara na konkretne navode protiv njega. Kad je reč o ovom optuženom, kada je reč o njegovom stavu i o njegovoj strategiji, lako ćete videti da je njegovo shvatanje suđenja i ono šta on treba da učini različito za njegove interese. A sada mi dozvolite još nekoliko reči o dokaznim predmetima, to jest izjavama. Meni se čini da su na tom suđenju i to iz razloga koji su mi nejasni čak i nakon čitanja transkripta, da su tamo izjave svedoka rutinski uvrštavane prilikom glavnog ispitivanja kad je svedoke dovodio tužilac.

SUDIJA MEJ: Koje je to suđenje bilo?

PRIJATELJ SUDA KEJ: Suđenje za Foču, Kunarac i Krnojelac. Izvinjavam se zbog lošeg izgovora.

SUDIJA MEJ: Znači vi to kažete za oba ta predmeta, da su sa oba ta suđenja izjave svedoka uvrštavane?

PRIJATELJ SUDA KEJ: Da, to je rutinski rađeno i na taj način taj materijal postaje deo spisa, sa mnogim aspektima tih izjava koji nisu osporavani ili koji nisu dotaknuti u glavnom ili unakrsnom ispitivanju. To je jedna sasvim drugačija situacija od situacije u kojoj je svedok, na primer, uvrstio u spis nekakvu kartu, fotografiju, crtež kao deo svedočenja i tamo može da se vidi zašto ima smisla da se takav materijal uvrsti u spis. Ali, ukoliko se rutinski uvrštavaju i izjave svedoka, mi tu onda vidimo jedna mala vrata na koja

u spis mogu da se uvrste izjave svedoka, a da se oni na pravilan način ne ispitaju o sadržaju tih izjava, a mi dobro znamo da u izjavama postoje mnoge netačnosti. Kako je do njih došlo, nije na meni da ja sada o tome raspravljam. Međutim, činjenica je da izjave sadrže netačnosti i te netačnosti treba da se spomenu zato jer one utiču na pouzdanost izjava, a ukoliko nešto utiče na pouzdanost dokaza to onda automatski umanjuje i kvalitet samog suđenja. Prema tome, druga ruka naših argumenata je to da optuženi treba unakrsno da ispituje u svakom slučaju. Ukoliko Pretresno veće ne želi da prihvati naše argumente o tome i dopusti uvrštenje transkripata za Tužilaštvo, mi onda imamo rezervni argument, to je drugi nivo, a taj argument glasi da treba dopustiti unakrsno ispitivanje. Mislim da je to sve.

SUDIJA MEJ: U redu. Hvala, gospodine Kej. Samo još jedna stvar, pretpostavljam da, ukoliko budemo skloni tome da uvrstimo neke transkripte, da ćemo morati da pogledamo i izjave svedoka da vidimo da li one mogu da se uvrstie ili ne, jer mi ćemo imati i dalje mogućnost da te izjave izuzmemo iz spisa.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Da. Međutim, ako... Dozvolite da tako kažem, to postaje jedno, tu se javlja jedna neugodna i nepraktična situacija, jer ukoliko svedok dođe, pita se "imate li nekih prigovora", predsedavajući sudija kaže nemate prigovora, to sve onda postaje jako komplikovano.

SUDIJA MEJ: Hvala. Gospodine Miloševiću, da li vi imate nešto da kažete o ovoj konkretnoj temi, o transkriptima?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa upravo o tom posebnom pitanju, gospodine Mej, kao i u svemu drugom ovde se stvari postavljaju na glavu. Nije pitanje da li je obavljeno unakrsno ispitivanje, to je potpuna zamena teze, nego je pitanje kako je obavljeno i šta se u kom slučaju htelo da dokazuje. Ovde se govori o predlogu da se prihvate činjenice o kojima je već navodno presuđeno pred ovim vašim nelegalnim Sudom, a čak ni vi, iako ste nelegalan Sud, niste presuđivali činjenicama nego licima, nego ljudima. Nije presuđeno nikakvim činjenicama za koje se predlaže da budu formalno primljene sa vaše strane na znanje već je isključivo reč o činjenicama koje se odnose na to da li je, gde, pod kakvim okolnostima neko lice izvršilo određeno delo. To je bio predmet onoga šta ste vi raspravljali u slučajevima koje sad želite sve da imputirate u ovaj Predmet koji je sam po sebi, rekao

bih, kumulativan i koji predstavlja jednu potpuno novu praksu uopšte u suđenjima ili presuđivanjima, što ne čudi sobzirom da je reč o nelegalnom Sudu. Dakle, sa vašeg stanovišta, čak sa vašeg stanovišta, pošto se vi smatrate Sudom, presuđeno je licima, a ne činjenicama, a presuđeno im je na osnovu činjenica koje su se u tim postupcima koji su se vodili protiv tih lica smatrali utvrđenim, što znači da utvrđene činjenice mogu biti samo one koje se odnose na to da li je određeno lice izvršilo neki zločin, gde, kada, nad kim, pod kakvim okolnostima. Sve druge činjenice ne mogu se smatrati utvrđenim. Vi ste pomenuli, gospodine Mej, načelo ekonomičnosti. To načelo postoji, ja ne sporim da ono postoji, ali pretpostavljam da vi nećete takođe dozvoliti sebi da osporite da načelo ekonomičnosti postupka, bar kad je reč o legalnim Sudovima, ni na koji način ne sme da ugrožava pravičnost. Vi najčešće gledate na sat i vas najviše interesuje vreme. Jedan legalni Sud bi trebalo najviše da interesuje pravičnost postupka koji se sprovodi. I pogledajte, molim vas, kod ovoga šta vi imate ovde pred sobom, da se najblaže rečeno sumnjive činjenice mogu smatrati utvrđenim, a time se ustvari i uskraćuje pravo da se i ja o takvim činjenicama izjasnim ili da ih primenom raspoloživih sredstava, mada nastojite da mi ih onemogućite maksimalno, osporim i dokažem pred javnošću da nisu pravilno utvrđeni, da su posledica nedovoljnog poznavanja određene problematike, da su iskonstruisane, na primer, pa čak i da je njihovo utvrđivanje proizašlo iz kompromisa optuženih i njihovih Odbrana sa suprotnom stranom, sa ovim takozvanim Tužilaštvom. Zato ta suprotna strana i ova praksa i deluje kao jedno maligno tkivo u pravnom sistemu koji se stvara i pravnoj misli, jer je sve više pred očima čitave javnosti i nedovoljno jasno pokazano koliko ima raznih kompromisa koji se prave, i pogodbi koje se prave sa raznim ljudima koji su ovde optuženi da nešto priznaju da bi im bila skraćena kazna i tako dalje. Prema tome ...

SUDIJA MEJ: Da. Poznato nam je to o čemu govorite. Međutim, ovde ne raspravljamo o pitanju presuđenih činjenica i vaše ruke nisu vezane sa tim u vezi kada je reč o dokazima, jer vi možete ovde izvoditi relevantne dokaze. Međutim, ono čime se mi sada bavimo i ono o čemu sam vas ja pozvao da govorite je pitanje transkripata iz dva predmeta koja smo spomenuli. Radi se o 11 svedoka. Konkretno pitanje o kojem mi moramo da donesemo odluku jeste, da li da te transkripte uvrstimo u ovaj konkretan predmet i da li da pri tom dozvolimo unakrsno ispitivanje ili ne? Dakle, vi morate da govorite o tom pitanju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa ja o tom pitanju i govorim i nadam se govorim kraće nego što je govorila i suprotna strana i amikusi. Valjda nećete osporiti, gospodine Mej i gospodo, da postoji potpuna različitost interesa lica kojima je ovde presuđivano i čije transkripte želite da unesete, jer nije postojao njihov interes da se detaljnije bave nekim pitanjima. A pošto se ovde govori o jednom opštoj krivici Srbije, njenih institucija, čak srpskog naroda na svim prostorima nekadašnje Jugoslavije, ovde postoji jedan potpuno drugi pristup koji se mora primeniti da bi se ustanovila istina. Jer ono šta ja činim ima samo jedan cilj, a to je da se ustanovi istina zbog mesta i uloge upravo mog naroda u istorijskim događajima koji i na ovakav način žele da se ovde predstave. Prema tome, meni je potpuno logično da pojedini u svojim konkretnim slučajevima nisu imali nikakav interes da se upuštaju u neke istorijske i razne druge okolnosti. I ja želim da ponovo kažem, ja sam rekao da je optužnica lažna i da ću pobiti njene navode, a to mogu da učinim samo ako mi ne uskratite pravo i ako mi ne uskratite vreme da to mogu da realizujem, a da li je nešto bitno ili nije, vi morate ostaviti meni da procenjujem. A bitno je sve, jer sve šta se događalo na prostorima nekadašnje Jugoslavije vezujete za Srbiju, za njene institucije i za mene lično. Prema tome, ne možete ni na koji način reći da možete da isključite nešto zato što nije bitno. Sve je bitno jer sve vezujete. Čak i ta silovanja koja može da napravi svaka pijana budala danas i u vašem Londonu (London) ili na vašoj Jamajci (Jamaica), gospodine Robinson (Robinson), ili bilo gde drugo pa sigurno nećete izvesti šefa države pred Sud zbog toga što je neko, neki kriminalac izvršio neki zločin ili napravio neko silovanje. Međutim, ovde je, ovde je sve u igri. Vi ste ovde izneli sve moguće optužbe za stvari sa kojima ni Srbija ni ja nemamo nikakve veze i za koje su odgovorni upravo oni koji su izvršili zločin nad Jugoslavijom.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, dozvolite mi da vas razumem. Znači, kad je reč o silovanjima, vi ne želite da dovodite u pitanje toliko samu činjenicu da je došlo do silovanja koliko želite zapravo da dovodite u pitanje ko je to počinio. Da li sam vas dobro shvatio? Dakle, vi nećete da osporavate činjenicu da je došlo do silovanja, da su te žene silovane, ali ćete vi možda želeti da istražite ko je počinio ta silovanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: A možda ću osporiti i činjenicu ako dođem do podatka da je iskaz svedoka lažan, gospodine Robinson, jer ovde ima veoma veliki broj lažnih svedoka. Pa vi ste ovde videli čoveka koji je tvrdio kako

je moj nekakav blizak saradnik, a koga u životu nisam video. Vi ste ovde primili, gospodine Robinson, kao dokazni predmet fotografiju košulje sa tri rupe koju je doneo svedok Miljazim Tači (Milazim Thaqi) koji tvrdi da je streljan sa daljine od tri metra teškim mitraljezom i da pri tome nije ozleđen, jer ga je Bog spasao, samo mu Bog nije spasao košulju. Vi ovde primete neverovatne stvari. Molim vas, ja sam dobio jedan prilično, prilično opsežan materijal koji kaže "Predlog Tužilaštva za formalno primanje na znanje o činjenicama o kojima je već prosuđeno". Prvo, to je jedna besmislica, jer se nije presuđivalo činjenicama nego pojedincima u potpuno različitom kontekstu. A drugo, kod tih činjenica ima takvih budalaština u istorijskom, u faktičkom, u svakom drugom smislu za koje jednostavno ne treba ni najmanji trud da budu osporene. Oni se bave svim i svačim, "pre nekoliko vekova Srbi su podsticani da se naseljavaju duž severne i zapadne granice Bosne i Hercegovine" i tako dalje. To utvrđuje ona strana preko puta i tako dalje. Bavi se istorijom, bavi se prekranjem istorije, bavi se svim mogućim stvarima. Kaže: "Neposredno nakon Prvog svetskog rata i u okviru raspada Habsburškog carstva (Habsburg Monarchy) stvorena je", kaže, "Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca ujedinjavanjem Kraljevine Srbije sa Crnom Gorom, sa Hrvatskom, Slovenijom i Bosnom i Hercegovinom", a ni Hrvatska, ni Slovenija ni Bosna i Hercegovina nisu postojale tada jer su bile deo Habsburškog carstva. Kakvo ujedinjavanje, o kakvom se tu ujedinjavanju, ovo su istorijske besmislice koje se ovde, to su sve, oni su napisali ovde jednu čitavu knjigu, čitavu knjigu činjenica. Kaže ...

SUDIJA KVON: Gospodine Miloševiću, kao što je predsedavajući sudija rekao, mi se sada ne bavimo presuđenim činjenicama. Molim vas da svoje komentare ograničite na transkripte. Takođe, odgovarajući na pitanje mog kolege sudije Robinsona, vi ste rekli da ćete vi možda da osporavate i pitanje da li je došlo do silovanja ili ne. Da li ja onda dobro vas shvatam, da li vi osporavate da su te dve svedokinje B-1542 i B-1543 silovane ili ne? Možete li da nam kažete nešto konkretno o tim svedocima?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja zaista veoma cenim vašu dobronamernost, ali ja mogu da vam odgovorim na to pitanje zaista kad se upoznam sa svim činjenicama koje su u vezi sa njihovim svedočenjima što mi do sad, naravno, nije omogućeno jer u okviru vremena kojim raspolazem ja se bavim neprekidno tekućim svedocima čiji se redosled, kao što vidite, svakog dana skoro menja, tako da ta vrsta, ta vrsta prakse takođe otežava

mogućnost da se detaljno bilo ko upozna. Ja lično ne želim nikoga da uvredim ovde, gospodine Kwon (Kwon), ali ja lično ne verujem da je bilo ko, ni vi ni gospodin Mej, ni gospodin Robinson, uspeo da pročita ovih 400.000 strana koje su do sad dostavljene, jer ne vidim vreme u kome biste vi to, uz sedenje ovde i svoje druge obaveze i naravno, verovatno odmore koje koristite uopšte bili u stanju, niti bilo koje bilo ljudsko biće da bi bilo u stanju. I zato vi smatrate da možete da o tome procenjujete, čak, očigledno, ne, budući čak ni informisani o onome šta tu piše. Molim vas, pogledajte šta piše ovde: "Donošenjem Ustava iz 1974. godine, muslimansko stanovništvo Bosne i Hercegovine ...

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, ne mogu da vam dozvolim da na ovaj način trošite vreme. Tema o kojoj sada govorimo i o kojoj smo vas pozvali da nešto kažete su transkripti iz predmeta za Foču. Nećemo sada da prolazimo kroz celu istoriju. Da li želite nešto više o tome da kažete? Mi ćemo naravno da razmotriti pitanje da li da te transkripte uvrstimo i da li da pri tom dozvolimo unakrsno ispitivanje. Da li imate nešto da kažete o tom pitanju?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja sam apsolutno protiv, radi se o tome da se bilo kakvi transkripti uvršćuju ovde, jer je to potpuno inkompatibilno sa sadržinom onoga šta ova lažna tužba imputira meni. I oni bi sad hteli da uvežu u pakete razne presude donete pod sumnjivim okolnostima, donete pod pritiscima na ljude, donete čak u kompromisima sa optuženim i njihovim odbranama, u pogodbama, u raznim drugim stvarima i sve to da stave u isti koš i da onda to predstavlja nekakvu bazu dokumenata koja je potpuno sumnjive prirode. Dakle, kategorično odbacujem svaku mogućnost. I nadam se da sam to obrazložio dovoljno jasno, a vi odlučite kako god želite, jer me ne bi iznenadila nikakva odluka sa vaše strane.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Dozvolite mi da dam samo jednu ispravku kad je reč o iskazima svedoka. Ja sam mislio na *Predmet Dokmanović*, u tom predmetu su rutinski iskazi svedoka uvrštavani u spis.

SUDIJA MEJ: Da, hvala. Gospodine Grum?

TUŽILAC GRUM: Biću veoma kratak. Mislim da su i u ovom predmetu takođe uvrštene neke izjave svedoka. Tužilaštvo se sigurno neće protiviti tome da se u ovom slučaju neke takve izjave odbace. Mislim da ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Kad budete radili vašu tabelu o unakrsnim ispitivanjima, možete u nju onda da unesete i situaciju sa izjavama svedoka. Ukoliko je bilo nekih izjava koje su uvrštene u spis, mislim da bi njih trebalo da izuzmemo iz ovog suđenja, osim ukoliko ne postoji neki konkretan razlog zbog kojeg su one tamo uvrštene.

TUŽILAC GRUM: Naravno, časni Sude. Ovde se pojavilo slično pitanje u vezi sa svedokom B-1015 kao i u vezi sa opštom prirodom Pravila 92bis. Tužilaštvo je vezano, ograničeno transkriptom, Pravilo 92bis ne traži da Pretresno veće prihvati ono šta piše u tim transkriptima, te dokaze, ovde se radi jednostavno o prezentaciji dokaza. Pretresno veće će, naravno, moći da pregleda transkript svedoka B-1015 i da utvrdi da li je on verodostojan. Pretresno veće je ovlašćeno da pregleda sve dokazne predmete koji su uvršteni i utvrdi da li su pouzdani. Slično važi i za silovanja, Pretresno veće će pročitati iskaz o silovanju i zaključiti da li smatra da je on verodostojan ili ne. Ako gospodin Milošević ima dokaze da je neka svedokinja lažno svedočila, Tužilaštvo se neće protiviti tome da se takva svedokinja pozove i da bude suočena sa takvim dokazima gospodina Miloševića. Prema tome, kad govorimo o Pravilu 92bis, govorimo samo o načinu na koji su dokazi prezentirani, i ukoliko amikusi ili optuženi žele da nas obaveste o nekim konkretnim temama ispitivanja o kojima žele da ispituju svedoka i koji izgledaju verodostojno i razumno, Tužilaštvo se sigurno neće protiviti tome da se takvi svedoci pozovu. Ali, međutim, ja smatram da Pravilo 92bis optuženom i amikusima nameću obavezu da kažu zašto Pretresno veće ne bi trebalo prihvatiti te iskaze u vidu transkripta i zašto bi svedok morao da dođe ovde ponovo na usmeno svedočenje.

SUDIJA MEJ: Razmotrićemo ta pitanja i kasnije ćemo da donesemo odluku. Sačekaćemo takođe da sutra dobijemo dokument od Tužilaštva. Gospodine Najs, sada je verovatno vreme za pauzu, osim ukoliko nemate nešto vrlo kratko da dodate?

TUŽILAC NAJS: Nalazim se u vašim rukama. Jeste li već dobili rezime za sledećeg svedoka?

SUDIJA MEJ: Da, imamo ga ovde.

TUŽILAC NAJS: Možda bismo trebalo da pomenemo još par administrativnih pitanja posle pauze, trebalo bi mi možda nekih tri, četiri minuta za ta pitanja i još par pitanja za sledećeg svedoka.

SUDIJA MEJ: Pa možemo li to sad da učinimo, ako se radi o samo pet minuta.

TUŽILAC NAJS: Prvo šta sam hteo da kažem odnosi se na popis svedoka koji je pripremljen i predstavljen prošle nedelje. Mislim da je to razumljivo samo po sebi.

SUDIJA MEJ: To još nismo dobili.

TUŽILAC NAJS: Izvinjavam se. Znači, dobili ste naš podnesak, ali ne i popis svedoka. Ako se sećate, nas su u petak u 15.00 isterali iz zgrade zbog nekih tehničkih razloga tako da to, u četvrtak ustvari, tako da to nismo mogli da napravimo u četvrtak, pa ću ja onda o popisu da govorim kasnije kada ga svi budu imali u rukama. Jedna tehnička, odnosno proceduralna stvar. Svedok Patrik Bol (Patrick Ball), ekspert koji je bio pozvan u kosovskom segmentu optužnice vraća se ove nedelje zbog jedne ispravke koju želi da da u vezi sa svojim izveštajem. Ne postoji zabrana njegovih kontakata sa Tužilaštvom. Međutim, ja želim sada jasno da dam do znanja da je moja sadašnja namera da sa njim razgovaram veoma kratko, kako bi nam on ukratko rekao šta to želi da kaže i zatim ću, uz vašu dozvolu, postavljati sugestivna pitanja, navoditi dokaze ili jednostavno od njega zatražiti da sam objasni o čemu se radi. Kad je reč o predstojećem svedoku, možda će vam biti od pomoći da pred sobom imate ne samo njegovu izjavu i rezime nego i dokazne predmete i to iz sledećih razloga, svedok koji se nalazi pod zaštitom je vodio dnevnik. Kad se sastao sa našim istražiteljem, on je tom istražitelju dao beleške izvađene iz svog dnevnika. Dnevnik više nije u njegovom posedu, ali beleške koje su izvađene iz dnevnika jesu i sve smo te beleške, osim jedne strane, već dostavili optuženom. Svedok je u mogućnosti da govori o tri sastanka. Beleške iz dnevnika govore o tim sastancima i beleške koje su date istražiteljima su, mogli bismo da kažemo u jednom širem smislu reći, transkript originalnih zapisa u dnevniku. Beleške su na marginama označene crvenom, odnosno plavom bojom. Crveni

pasusi su oni koji su preuzeti iz dnevnika, to su beleške koje su napisane u vreme kada su se događaji dešavali, a plave beleške označavaju da je svedok to napisao prilikom svojih priprema za razgovor sa istražiteljem. Ja predlažem da kada dođemo do dela iskaza o sastancima, da je najbolje da svedok jednostavno prođe kroz svoje beleške označene crvenom bojom i da mu se onda postavi još par dodatnih pitanja. To će ne samo da uštedi vreme nego će nam dati i najtačniji odraz svedočenja ovog svedoka. Dakle, želeo sam da vam samo unapred kažem da želim da na takav način da radim sa ovim svedokom.

SUDIJA MEJ: U redu. Znači, sa svedokom možemo da počnemo odmah posle pauze?

TUŽILAC NAJS: Još samo jedna stvar. On želi samo jedan ili dva paragrafa da iznese na privatnoj sednici. To ćete da vidite na drugoj strani rezimea i ja ću da zatražim dozvolu da se to tako i uradi.

SUDIJA MEJ: U redu. Sada idemo na pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Molim da svedok da svečanu izjavu. Molim vas, ustanite.

SVEDOK C-048: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, cjelu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA MEJ: Nismo dobili prevod. Molim vas pročitajte to ponovo.

SVEDOK C-048: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, cjelu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA MEJ: Hvala. Izvolite, sedite.

SVEDOK C-048: Hvala i vama.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, pre nego što počnemo sa svedočenjem, Pretresno veće će primetiti da na prvoj strani ovog rezimea imamo tabelu dokaznih predmeta. Treba da se unese jedna ispravka u vezi sa tim koji dokumenti su javni, a koji su pod pečatom. Ovde je to samo naznačeno. Zatim na drugoj i trećoj strani, Pretresno veće će da stekne predstavu koje osobe će ovaj svedok da pominje. Na strani 2, u poslednjoj rubrici gde piše "ličnosti u MUP-u i Službi državne bezbednosti", deo rečenice u kojoj piše "deo lobija u Bačkoj Palanci" treba da se izbací.

SUDIJA MEJ: Da bi sve bilo jasno, čini se da ste ovom svedoku dali nekoliko pseudonima.

TUŽILAC NAJS: Za ovu svrhu svedok će imati pseudonim C-048.

SUDIJA MEJ: U redu.

TUŽILAC NAJS: Da li možemo da se pozabavimo ličnim podacima ovog svedoka, to ćete naći u jednom paragrafu na kraju strane 4, odnosno na početku strane 5. Možda bismo to mogli da uradimo i na privatnoj sednici, potrajaće samo par minuta.

SUDIJA MEJ: Da.

(privatna sednica)

sekretar: Časni Sude, na otvorenoj smo sednici.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine C-048, kada ste prvi put stupili u kontakt sa kancelarijom Tužilaštva ovog Međunarodnog suda?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Početkom maja 2002. godine sam lično stupio, ostvario kontakt, vjerujući da sam upoznat sa izvesnim okolnostima i događajima koji bi mogli biti od pomoći u ovom postupku.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste tražili bilo kakvu korist od Tužilaštva u vezi sa tim, korist za sebe?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Nikad nisam tražio nikakvu korist niti sam ikad pomišljao da imam korist od Tužilaštva ili od ovog svedočenja, jer moje je uverenje da je dužnost svakog poštenog čoveka da svedoči na sudu protiv kriminala.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Svedoče C-048, da li ste vi u maju 1992. godine dobili posao u jednom preduzeću u Beogradu koje se zvalo MP "Rojal", a to je u stvari bio kazino i restoran koji se nalazio u hotelu "Putnik" u Novom Sadu?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da. Samo bih, izvinjavam se, ispravio, u Beogradu se nalazila firma. U Novom Sadu, izvinjavam se, spominje se Beograd, u Novom Sadu je firma.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da. Da li se taj hotel nalazio preko puta zgrade u kojoj se nalazio Regionalni odbor SPS-a?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ko je bio vlasnik tog preduzeća?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Veselin Vesko Vukotić.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je Vesko njegov nadimak?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li vam je Vesko Vukotić tokom vremena rekao čime se bavio osamdesetih godina u vezi sa albanskom emigracijom u Evropi (Europe)?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da. Gospodin Vukotić mi je pričao o likvidacijama albanskih emigranata po Evropi, da je to radio po nalogu jugoslovenske tajne službe. Posebno mi je spominjao zadnji, to jest u tom... Odnosno ubistva koja je počinio, zadnje ubistvo, a to je likvidaciju albanskog emigranta i borca za ljudska prava gospodina Envera Hadriua (Enver Hadriu) koje je počinio u Briselu (Brussels) u februaru mesecu 1990. godine. Spominjao mi je takođe u nekoliko navrata da je to bilo prvo ubistvo, to jest političko ubistvo koje je Služba državne bezbjednosti Srbije počinila na svoju ruku, bez konsultacija sa tada još uvek postojećom saveznom službom i da to praktički predstavlja početak raspada jedinstvenog jugoslovenskog

sistema bezbjednosti. Lično mi je u nekoliko navrata priznao da je on to izvršio, uz asistenciju Andrije Lakonića, neposrednu asistenciju i logističku podršku Darka Ašanina.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I dalje ćemo da se bavimo likvidacijama tokom osamdesetih godina. Recite nam da li vam je Vukotić rekao kakva je bila opšta politika, u smislu koje je Albance trebalo likvidirati i zašto?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Vukotić mi je spominjao da je osamdesetih godina generalna politika savezne službe bila likvidacija albanskih intelektualaca iz razloga što je, bez moje namere da sad vređam albanski narod, ali procentualno je obrazovna struktura relativno niska i gubitak svakog intelektualca za njih predstavlja veliku štetu, i kako se gospodin Vukotić slikovito izražavao: "Dok korov ponovo ne poraste, prođe neko vreme". Pod rečju korov mislio je na albanske intelektualce. U tom kontekstu gospodin Vukotić je posebno devedesetih godina, sredinom devedesetih kritikovao politiku koju je vodio ovde optuženi i njegova policija, a koja se zasnivala na masovnoj represiji prema albanskom stanovništvu na Kosovu. Gospodin Vukotić je smatrao da su prijašnje metode bile puno efikasnije iz razloga što nisu navlačile animozitet i bes međunarodne zajednice.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možemo li da pređemo na jedan detalj? Ubistvo Envera Hadriua koje je bilo prvo ubistvo koje je moglo da se poveže sa srpskim DB, a ne sa saveznim organima, da bi nam bilo jasno, da li vam je Vukotić jasno rekao ko je počinio to ubistvo?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Vrlo jasno mi je rekao da je on to uradio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li se u Belgiji (Belgium) vodila krivična istraga u vezi sa tim ubistvom? Da li je bilo hapšenja, kako je išla ta istraga i kako se završila?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Znam da je belgijska policija vodila istragu i da je on bio na poternici belgijske policije. Gospodin Vukotić do 16. novembra 1997. godine nije putovao u inostranstvo iz navedenih razloga, a tada je oputovao zato što je morao, to jest jer je učinio još jedno ubistvo u Crnoj Gori u mestu Prčanj. Takođe znam da je septembra 1995. godine u Grčkoj (Greece) uhapšen Darko Ašanin zbog sumnje u umešanost u likvidaciju, ali se čitav srbijanski i jugoslavenski tadašnji vrh, što politički, što policijski, digao na noge da bi Darka Ašanina izvadio iz zatvora. Prva supruga, u tadašnje vreme supruga Marija je išla da da lažnu izjavu da je

Darko u to vreme bio s njom da bi Darko izašao iz zatvora, a uz pomoć određenih pravnih ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da je to verovatno dovoljno detalja o tome. Hvala vam. A kada je reč o čoveku po imenu Lakonić, možete li da nam ukratko kažete šta se desilo sa njim? Za sudije, to je paragraf 7.

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Lakonić je likvidiran krajem marta meseca 1990. godine u diskoteci, klubu "Nana" u Beogradu iz razloga što je postao heroinski ovisnik te se počeo javno hvalisati šta je radio za službu. Zadatak da to obavi dobio je Vesko Vukotić. Oni su to uradili na pomalo način koji je izazvao pozornost javnosti, ali je Vesko Vukotić uspeo ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da je to dovoljno. Dakle, to bi bili podaci o Vukotiću, ono šta vam je Vukotić sam ispričao i šta ste saznali u vreme kada ste radili za njega. A sada želim da se pozabavimo hronološki sa prvih nekoliko meseci vašeg rada u kazinu "Rojal". Kada ste tek tamo počeli da radite, šta je bio vaš posao?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Moj prvi posao bio je kontrola svih blagajni i blagajne u restoranu i kafeteriji, posebno u kazinu, pošto se gazdi Vesku Vukotiću učinilo da ga osoblje potkrada.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste bili uspešni u nadgledanju osoblja? Da li ste za to bili promovisani i zašto?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da. Promet se povećao naglo, skoro za 50, 60 posto. Vlasnik je bio vrlo zadovoljan, plus je takođe dobio dobre preporuke u vezi mojih studija, gde je moja prosečna ocena bila 10... (*izbrisano po nalogu Pretresnog veća*) ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, unapređeni ste za direktora kompanije?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I iako su podaci o vama zaštićeni i nećemo ih otkrivati u javnosti, vi ste, znači, postali generalni direktor vrlo mladi?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ubrzo nakon toga, reč je o paragrafu 17 u vašem rezimeu, da li vam se Vukotić obratio, dakle, nekoliko meseci posle toga sa jednim predlogom?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kad je to bilo i kakav je to bio predlog?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: To je bilo juna 1992. godine. Predložio mi je da počnem saradnju sa Službom državne bezbjednosti, rekavši mi da će doći da sa mnom razgovara Milovan Popivoda i još jedna osoba, nije rekao koja. Pri tom je rekao da je funkcija Milovana Popivode načelnik novosadskog centra Državne bezbjednosti i usput mi rekao par reči o njemu, da je vrlo moćan, uticajan i vrlo blizak prijatelj Jovice Stanišića.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada je održan taj sastanak, gde je to bilo i ko je još bio prisutan pored Milovana Popivode?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Došli su Milovan Popivoda i Veselin Daković koji je radio u odjelu novosadskog centra Državne bezbjednosti, Odjel za unutarnji ekstremizam gde je potpadao i hrvatski ekstremizam, kako su oni to službeno zvali. Došli su u kafeteriju "Rojal" preko dana, za vreme neradnog vremena jer je radno vreme počinjalo uveče. Predstavili su mi se i izneli svoju ponudu da radim za Službu državne bezbjednosti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Već smo imali dokaze na ovom suđenju o tome na koji se način Služba državne bezbednosti ubacivala u sve sfere života. Možete li vi da nam pomognete oko sledećeg, kada je reč o vašem položaju, vašim godinama, načinu na koji ste vi shvatali stvari u to vreme, koliko je to bilo uobičajeno ili neuobičajeno da se Služba državne bezbednosti obrati čoveku u vašoj situaciji, na vašem položaju?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: To je bilo uobičajeno. Posebno su tu bila interesantna mesta kao što su kazina, noćni klabovi, eskort klubovi, kockarnice i mesta takvih vrsta gde cirkuliše svet, tako da se izrazim, raznorazni svet svakakvih sfera, polusvijet jednom rečju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kasnije ćemo da čujemo kako ste i šta ste radili za Službu državne bezbednosti. Možete li da nam na osnovu vašeg iskustva kažete da li je došlo do restruktuiranja MUP-a nakon ustavnih promena u Srbiji i kakve su posledice toga bile po centar u Novom Sadu?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Nakon protivustavnog i uličnog puča od oktobra 1988. godine kada je smjenjeno vojvođansko rukovodstvo, a nakon toga isti puč ponovljen i na Kosovu, izvršene su ustavne promjene i promjene u organizaciji MUP-a Republike Srbije. Do tada pokrajine su imale u okviru

svojih Izvršnih vijeća samostalne, to jest svoje Ministarstvo unutarnjih poslova koje je bilo u odnosu koordinacije sa republičkim Ministarstvom u Beogradu, a nakon ustavnih promena i donošenja odgovarajućeg zakona nisu više postojala pokrajinska Ministarstva unutarnjih poslova nego su se postavljali načelnici i Javne bezbjednosti i Državne bezbjednosti po centrima u Srbiji, postavljali iz Beograda. Dakle, zvanično ukinuta su pokrajinska Ministarstva za unutarnje poslove pored još nekih ministarstava.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prema tome, koliko je bio važan položaj Popivode u Novom Sadu?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Sobzirom da je novosadski centar Državne bezbjednosti bio najveći u pokrajini, takođe posle beogradskog najveći i u Srbiji, sobzirom na okruženje o kome ću govoriti, to je okruženje bilo Istočna Slavonija, Baranja i Zapadni Srem, kao i sobzirom na lične kontakte i odnose Milovana Popivode sa ostalim pripadnicima bačko-palanačkog lobija, znači njihova lična prijateljstva i druge relacije, Milovan Popivoda je bio neformalni šef Službe državne bezbjednosti za Vojvodinu, Istočnu Slavoniju, Baranju, a bio je i lični prijatelj Jovice Stanišića i ostalih ljudi o kojima ću kasnije govoriti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da ne bih kasnije zaboravio, samo da razjasnimo do kraja ovu vašu priču o centrima Državne bezbednosti. Da li vam je u julu 1996. godine Popivoda rekao šta se desilo sa centrima Državne bezbednosti u Vukovaru i Belom Manastiru posle potpisivanja Erdutskog sporazuma?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da, gospodin Popivoda mi je rekao da je, znači, do kraja juna, pošto je razgovor vođen jula 1996. godine, da je do kraja juna iste godine izvršena dislokacija centara iz Vukovara, Bijelog Manastira u Vojvodinu, pri tom misleći na tehniku, kao i najveći deo ljudstva. A rekao je i jasno na moje pitanje: "Pa nećemo valjda tek tako prepustiti te oblasti Hrvatima?", gospodin Popivoda je rekao jasno i nedvosmisleno: "Naravno da nećemo, ostaće i dalje naši ljudi na terenu, ali će raditi u drugim okolnostima".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da se sada vratimo na početak vaših odnosa sa gospodinom Popivodom. Vi ste pomenuli i čoveka po imenu Veselin Daković. Ko je bio Daković?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Bio je operativni radnik Službe državne bezbjednosti, 1959. ili 1960. godište, ne bih mogao sad tačno da preciziram.

Radio je u Sektoru za unutarnji ekstremizam. Bio je jedan od rukovodilaca, a i lično je bio po takozvanoj crnogorskoj liniji dosta dobar sa Popivodom i još nekim ljudima koje ću spominjati.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kasnije ćete da nam govorite o sastancima kojima ste prisustvovali, na kojima su bili i neki visoki funkcioneri. Ovo je bio vaš prvi susret sa Popivodom i Dakovićem. Da li je bio od značaja, po onome šta se kasnije desilo u načinu na koji su vam prišli i u načinu na koji ste vi reagovali u to vreme?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da, oni su, kao što sam već rekao, došli u "Rojal". Prvo je počeo da priča gospodin Popivoda, počeo je neku uopštenu priču o istorijskoj situaciji i istorijskom vremenu i već ostalo i počeo je nakon toga da hvali mene, govoreći da sam dobar dečko, dobar student, da radim u odličnoj firmi, da je gazda dobar čovek. Spominjao je moju platu koja je tada iznosila 1.000 nemačkih maraka što je za relacije u Srbiji bila fantastična zarada. Takođe je spomenuo da ja poznajem određene ljude koji su njima bezbedonosno interesantni i da bi bilo dobro da radim za njih, to jest da vršim opservaciju ta dva lica. A njihova imena su i položaj, najpre Kljajić Marko, župnik župe svetoga Roka u Petrovaradinu, Petrovaradin je inače dio Novog Sada, za koga su sumnjali da saraduje sa hrvatskom obavještajnom službom. Druga osoba je bila moj jedan od najboljih prijatelja, po godinama dosta blizak, Robert Čoban, tada urednik nezavisnog političkog tjednika pod nazivom "Nezavisni svet" za koga smo ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Stanite ovde na trenutak. Znači od vas su ustvari tražili da im dostavljate informacije o vašu dva prijatelja, vašem vršnjaku Čobanu i svešteniku Kljajiću koji je, čini mi se, bio nekoliko godina stariji od vas. Da li je to tačno?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da, tačno je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kasnije ćemo možda da se time više bavimo, ali sada nam samo ukratko recite da li ste vi pristali na to šta su od vas tražili?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da, pristao sam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kao što sam već rekao, vaša reakcija na to traženje je verovatno jedan od elemenata, po vašem sudu, u vezi sa time šta su vam dozvolili da vidite kasnije. Međutim, recite nam sada koji su bili

vaši razlozi da radite za Državnu bezbednost i da im dostavljate informacije o dvojici vaših prijatelja?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Pa iskreno da vam kažem, u tom momentu kad sam prihvatio ponudu, mislio sam da "pa dobro, dostavljaću neke uopštene informacije", ali sam verovao, ali sam odmah počeo da obavljam konkretne stvari. Razlozi su bili, ne politička i ideološka uvjerenja koja su bila krajnje suprotna od onoga šta sam ja radio i činio i čega se danas iskreno stidim. Razloge bih opisao kao životna pragmatika, kao i svaki mlad čovek bio sam ponešen tom visokom platom i mogućnošću dobrog života u vreme kada većina mojih vršnjaka je imala osnovne egzistencijalne probleme.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je posle prvog sastanka došlo i do drugog sastanka i ukoliko jeste, kada i gde?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da, došlo je vrlo brzo, otprilike tjedan do 10 dana maksimalno od prvoga u zgradi centra, novosadskog centra Državne bezbednosti koji se nalazi u ulici Bulevar oslobođenja pored stare zgrade "Naftagasa", gde sam se sastao opet sa Milovanom Popivodom i Veselinom Dakovićem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I o čemu ste razgovarali tom prilikom?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Tom prilikom sam ja najpre predao spisak lica koja dolaze kod gospodina Kljajića kao i kod onih sa kojima kontaktira Robert Čoban. Oni su uvideli da je to to, da sam, znači, ja počeo iskrenu saradnju, jer su se poklapale njihove dotadašnje informacije sa onim što sam ja tad ispričao, to jest rekao koga sam sve tamo video. Nakon toga su, je gospodin Popivoda je počeo isto sa pričom o istorijskom vremenu, periodu kao i da je cilj da se što više Hrvata iseli iz Vojvodine kako bi se formirala, kako je on govorio, stabilna granica u graničnom području između Vojvodine i Hrvatske sa, kako je on rekao, tvrdim Srbima iz Krajine. U tom kontekstu mu je poseban trn u oku bio velečasni Marko Kljajić koji je mnoge župljane koji su želeli otići i preseliti se u Hrvatsku odgovarao od toga i poticao ih da ostanu na svojim ognjištima kao i da čuvaju svoj nacionalni identitet.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li vam je Popivoda objasnio kako taj plan trebao da se sprovede u delo? Koje su metode trebale da budu korišćene da se ljudi prisile na odlazak?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Na tom prvom susretu, odnosno na drugom susretu, ali tad je prvi put počeo sa konkretnim spominjanjem, da je, treba

ići metodama zaplašivanja određenih, to jest najbogatijih i najuticajnijih ljudi u selu... U selima gde je hrvatska većina ili gde su Hrvati značajna populacija stanovništva, a da će onda kada vide da idu najbogatiji i najuticajniji ljudi za njima krenuti i ostali. Govorio je da u Vojvodini ne treba ići na metode nasilja i likvidacije. Čak je spominjao u negativnom kontekstu ubistvo jednog starca u polju u mestu Hrtkovci u Sremu koje se desilo tih dana, znači juna 1992. godine, uz reči "vidi šta oni idioti uradiše u Hrtkovcima", pri tom ne žaleći toliko tog starca nego znajući da će to izazvati probleme sa međunarodnom zajednicom i reakcije javnosti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li vam je on detaljnije objasnio zašto likvidacije u Vojvodini nisu prihvatljive? Da li je on na neki način upoređio situaciju u Vojvodini sa situacijom negde drugde u Jugoslaviji?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Spominjao je da nisu prihvatljive iz razloga što Vojvodina nije bila deo ratnog područja i da to stvara, kao što sam rekao, probleme sa međunarodnom zajednicom, a da ukoliko se to i desi, recimo u Istočnoj Slavoniji i Baranji, da se to uvek može pripisati ratnom vihoru i ratnoj anarhiji kakva uobičajeno vlada na takvim područjima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je došlo i do trećeg sastanka i ako jeste gde, ko je bio prisutan i šta se dogodilo?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Vrlo brzo je došlo do trećeg susreta gde su bili pored gospodina Popivode, Dakovića, bio je i Đorđe Banjac. On je bio šef ove službe za, tehničke službe za ozvučavanje ljudi. Ne znam kako se to baš službeno zvalo, ali znam čime se bavio. Tražili su od mene da omogućim ozvučavanje prostorija radnih i stambenih velečasnog Marka Kljajića i Roberta Čobana, što sam ja i učinio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gde se održao taj sastanak sa Popivodom, Dakovićem i Banjcem?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: U zgradi centra Državne bezbjednosti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To je ona ista kancelarija u kojoj je održan drugi sastanak?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U rezimeu vašeg svedočenja naveli smo načine i metode koje ste koristili da ozvučite te lokacije vaših bivših prijatelja. O

tome možete, naravno, još i detaljnije da govorite, ali dovoljno je da nam sada kažete, dakle, vi jeste postavili prislušne uređaje na mesta na koja je to traženo?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da vam preciziram. Ja sam omogućio službi da uđe u te prostorije i da njihovi tehničari postavе prislušne uređaje gdje su već to smatrali da je potrebno, na način da sam zloupotrebio povjerenje svojih dotadašnjih bliskih prijatelja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste znali da li se prisluškuju ili snimaju njihovi telefonski razgovori?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da, to je služba radila iz centrale preko pošte, to ni jednog momenta nije bilo diskutabilno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste dobili i neka uputstva o tome kako da se u buduće ponašate prema tim vašim bivšim prijateljima?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da. Rečeno mi je da obavezno im pričam ono što oni žele da čuju i da, objašnjavan mi je na način na koji se vodi takozvani "obavještajni intervju", to jest Milovan Popivoda je često znao da naglasi "ne pitaj ništa, samo polako u razgovoru, sve će ti oni sami reći".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je u Kljajićevoj kući došlo do jednog konkretnog incidenta sa kojim ste i vi bili povezani i o kojem možete nešto da kažete? Čini mi se da imate i neko lično mišljenje o njemu.

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da. Krajem decembra 1992. godine Milovan Popivoda mi je rekao da trebam, citiram sad reči njegove "pritisnuti župnika da se iseli iz Vojvodine", završen njegov citat. Tražili su od mene da doznam kada Marko Kljajić ide na put u Hrvatsku. Ja sam to uradio. Rekao sam im da je početkom januara, ne bih sad mogao da kažem tačan datum, ali sigurno je bilo oko pravoslavnog Božića, dva dana pre, dva posle, tu negdje, dvojica izbjeglica su nasrnula na njegovu kuću i napala njegovu majku, inače staricu od 70 godina. Doduše i ona je, bez obzira na godine, malo žilava tako da, eto, uspela je nekako da se odbrani, pa su oni pobjegli.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je o tome pisalo u novinama?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da. Pisalo je u novinama.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kakav je to efekat imalo na druge Hrvate?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Trebalo je da ima efekat, a imalo je sigurno, da zaplaši i druge Hrvate, da počnu rezonovati u principu "pa kad su napali župnika, što će tek nama biti". Popivoda mi je rekao da je služba i podsticala pisanje štampe o tom događaju. Doduše nije pisala u afirmativnom smislu o tom događaju, ali jasna je bila poruka koja je trebala da sledi iza tih članaka.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li se nešto dogodilo tim ljudima koji su, prema vašim saznanjima, izveli napad?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Bili su privedeni u policiju i vođen je neki sudski postupak koji, koliko ja znam, nikada se nije ni okončan ili je okončan sa nekom poluoslobađajućom uslovnom osudom. U svakom slučaju, nisu bili osuđeni na zatvorske kazne i nisu otišli na izdržavanje kazne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste u to vreme bili još u ranim fazama rada za Državnu bezbednost i nastavili ste da radite još nekoliko godina. Recite nam jeste li ikada nosili identifikacionu legitimaciju Državne bezbednosti?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Nisam nikada nosio iskaznicu, ali sam imao broj telefona za hitne slučajeve 22-862 na koji sam trebao da javim ako je nešto hitno, samo da dodam, broj je pozivni 021 u Novom Sadu. U to vrijeme još nije bilo mobilnih telefona, a kad je gospodin Popivoda dobio mobilni telefon, dao mi je njegov lični mobilni telefon 063-201-481.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kako se vaš odnos sa Popivodom razvijao i nastavljao, koliko ste se vi redovno sa njim sastajali i gde? Ko je pisao izveštaje i o čemu se radilo u tim izveštajima? Da li je bilo nekih promena kao rezultat tih izveštaja?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Evo ovako, da idem polako. Sastajao sam se jednom do dva puta mesečno sa njim, ili u "Rojalu" ili u zgradi Službe državne bezbednosti. Nekad je bio on sam, nekad je bio prisutan i Veselin Daković. Odnosili su se izveštaji na lica koja dolaze kod velečasnog Marka Kljajića. Najviše su mu bila interesantna lica Ivo Bešlić, župnik župe u Sremskoj Kamenici, zatim Branko Melvinger, predsednik petrovaradinske podružnice Demokratskog saveza Hrvata Vojvodine, Niko Kraljević, župnik u Hrtkovicima, novinar Željko Garmaz, tada novinar, danas jedan od urednika "Vijesnika" koji je često dolazio što u Beograd, što u Novi Sad i uvek navraćao kod velečasnog Marka. Zanimalo ga je lice po imenu Tomislav Bašić, penzionisano vojno lice.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da je to verovatno dovoljno o ljudima za koje se Državne bezbednost interesovala. Neki od njih navedeni su i u paragrafu 32. Kada je reč o vašim izveštajima, da li ste u jednom trenutku vi sami počeli da pišete izveštaje?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da, u početku sam, jer su i Popivoda i Daković tražili da ja govorim bukvalno od reči do reči dok me nisu uputili u posao. Ja sam pričao Popivodi, a Daković je kao mlađi i po položaju, a i po godinama, zapisivao. Vrlo brzo su me naučili da razlikujem bitno od nebitnog tako da sam ja sam pisao izveštaje te se naši susreti, znači pored predavanja izveštaja smo vodili razgovore i o drugim stvarima, hoću reći nismo toliko gubili vremena na pisanje izveštaja nego sam ja već predavao pisani izveštaj.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Jeste li vi zadržali kopije tih izveštaja ili ste sve to njima predali?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Sve sam predavao njima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste dobijali uputstva pismeno ili uvek samo usmeno?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Uvek usmeno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U vreme dok ste radili za Državnu bezbednost da li ste takođe radili i u kazinu "Rojal"?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kad ste prestali da radite za DB?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Sa kontaktima sam negde prekinuo 2000. godine, mada su ti kontakti bili slabiji počevši negde od kraja 1998. godine do tada.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vratimo se onda sada na sam kazino. Da li su kazino posećivali mnogi poznati ljudi, poznati u to vreme?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možete li da nam navedete ljude koji su dolazili i to po frekvenciji, učestalosti njihovih dolazaka? Dakle, prvo navedite one koji su najčešće dolazili, a zatim one koji su ređe dolazili ili su samo jednom

navratili. U vezi onih koji su često dolazili, možete li da nam kažete njihova imena i za svakoga po jednu rečenicu koja je bila njihova uloga?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Znači, oni su dolazili u kafeteriju ili restoran objekta. Najčešće je dolazio Milorad Vučelić, tada generalni direktor Radio Televizije Srbije. Imao je i partijsku funkciju, ne bi mogao da tačno kažem koja je u to vrijeme. Zatim Milovan Popivoda, načelnik novosadskog centra Državne bezbjednosti. Njegov rođeni brat Milutin Popivoda, direktor marketinga Radio Televizije Srbije. Mihalj Kertes, do kraja avgusta 1992. godine zamjenik saveznog ministra za unutarnje poslove, što je zvanična funkcija bila njegova. Radovan Pankov, jedan od potpredsjednika, kasnije predsjednik Pokrajinskog odbora Socijalističke partije Srbije, partije čiji je predsjednik bio ovde optuženi. Dolazio je Jovica Stanišić, načelnik Službe državne bezbjednosti MUP-a Srbije. Dolazio je Franko Simatović, tačnije Frenki Simatović, komandant specijalne jedinice, komandant Jedinice za specijalne operacije Službe državne bezbjednosti MUP-a Srbije. Dolazio je Marko Keković, direktor Televizije Novi Sad, kao i mnogi drugi funkcioneri srednjeg ranga. Jednog bih još izdvojio, Jovu Baroševića, tadašnjeg direktora Javnog preduzeća "Poslovni prostor" u Novom Sadu preko kojeg su takođe obavljane razne nelegalne djelatnosti ili djelatnosti sa elementima protekcionizma, to jest protekcije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, dali ste nam nekoliko imena. Možda ima i drugih o kojim možete nešto da kažete. Recite nam sada da li ima nekih ljudi koji nisu dolazili često ili koji su tamo došli samo jednom?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da, to je bio ovde optuženi Slobodan Milošević.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je on došao jednom ili više puta?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Samo jednom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kasnije ćemo da se bavimo okolnostima te njegove posete. Recite nam sada, da li ste znali nešto ili da li ste videli nekog od sledeće dvojice ljudi, Gorana Hadžića i čoveka koji je bio poznat kao Arkan?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da, video sam ih.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Recite nam nešto o Hadžiću. Šta znate o njemu, kako su izgledale njegove posete?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Pa Goran Hadžić je prije rata, to je opšte poznato, bio magacioner, jedna osoba vrlo niskih intelektualnih i ljudskih kapaciteta, osoba koja je često znala na neki način da koristi svoj položaj takozvanog predsjednika takozvane Republike Srpske Krajine kojem je jedan od glavnih ciljeva bio, da budem iskren, da jede i pije džabe u restoranu. Na sastancima o kojima ću govoriti on uglavnom ništa nije govorio. Bio je klasična marioneta, a i on sam se protiv tog položaja nije bunio, jer je verovatno u sebi bio svestan svojih vrlo oskudnih i vrlo skromnih intelektualnih, moralnih i ljudskih kapaciteta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sa kojim drugim ljudima, čija ste imena naveli, je Hadžić imao najviše kontakata?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Imao je najviše kontakata sa Frenkijem Simatovićem, Mihaljom Kertesom, Milovanom Popivodom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Takođe sam vas pitao o čoveku po imenu Arkan. Možete li da nam kažete nešto o njemu? Ako možete, recite nam sa kim je on imao kontakte?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Arkan je nekoliko puta navraćao u kafeteriju, ne u kazino nego privatno da se nalazi sa Veselinom Vukotićem pošto su oni prijatelji iz osamdesetih godina, radili su slične stvari, a i obojica su lica iz kriminogene sredine, to jest klasični kriminalci i ubice. Ja se izvinjavam, gospodine Najs, da li mislite na kontakte Arkana sa licima iz političkog života i političkog vrha, na dalji deo pitanja?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li znate da li je on imao nekih kontakata sa nekim od ljudi koje ste nam ranije naveli kao redovne posetioce kazina? Ako ne znate, onda nam tako kažite.

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da, znam da je imao kontakte sa Frenkijem Simatovićem, Mihaljom Kertesom, najčešće sa njima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, ako sada optuženog u ovom predmetu ostavimo po strani, recite nam među svim tim ljudima ko je izgledao da ima najviši položaj?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Milorad Vučelić i Jovica Stanišić.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Iz vaših generalnih stvari recite nam prvo jeste li vi lično razgovarali sa tim ljudima dok ste bili tamo ili ste ih samo videli?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Dosta puta sam osobno razgovarao sa njima, ne toliko sa Jovicom Stanišićem, ali sa Miloradom Vučelićem sam tih godina, sve do pre godinu, godinu i po kad sam zadnji put ga video, bar dva do tri puta minimum se mjesečno nalazio, jer je on tim intenzitetom dolazio u "Rojal" jer je bio vrlo blizak prijatelj vlasnika Veska Vukotića. Dodao bih, bio i ostao, i danas održava kontakt sa tim licima koja se nalaze na poternici Interpola.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je bilo ko od njih dvojice, Stanišić ili Vučelić, govorio o optuženom kad je razgovarao sa vama i ako jeste, u kojem kontekstu?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Često su se pozivali na njega, za njega su uvek govorili u razgovoru "šef nam, šef je rekao tako, šef misli", u tom kontekstu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li vam je neko od njih ili možda obojica rekli koliko im je lako ili teško da uspostave kontakte sa optuženim?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Oni su pogotovo tih godina, znači do 1995. godine mogli praktički da se... Kad su hteli da dobiju optuženog imali su vrlo blizak i srdačan odnos sa njim, a sredinom devedesetih su počeli da se žale da ih u tome ometa supruga ovde optuženoga.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ovde imamo nekoliko fotografija koje bih da pogledamo. Mislim da, iako sam rekao da neće biti potrebe da idemo na privatnu sednicu, možda prve dve fotografije koje se odnose na jedan kratki deo ovog svedočenja koji je bio na privatnoj sednici treba da se pogledaju na privatnoj sednici, to će potrajati samo minut.

(privatna sednica)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pogledajte fotografiju i recite nam šta je to?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: To je, znači sa spoljne strane klub, kafeterija i kazino "Rojal" na prvom spratu hotela "Putnik".

TUŽILAC NAJS: Sledeću molim.

SUDIJA MEJ: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Imam prigovor. Ne razumem zašto se fotografija gde se pokazuje jedan pevač i jedan tu isto tako pomenuta ličnost daje na privatnoj sednici kao da je, kao da je reč o nekoj, o nekoj tajnoj fotografiji, a govori se o ...

SUDIJA MEJ: Vratićemo se na privatnu sednicu.

(privatna sednica)

sekretar: Na otvorenoj smo sednici, časni Sude.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim vas da pogledate sledeću fotografiju. Ko je na ovoj fotografiji?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Na ovoj fotografiji, sa leva na desno, profesionalni ubica Veselin Vesko Vukotić, u sredini nepoznata meni osoba i sledeće lice Milovan Popivoda, načelnik novosadskog centra Državne bezbednosti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sledeću fotografiju, molim vas. Ko je ovde prikazan?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Sa leva na desno, Vesko Vukotić i Milutin Popivoda, direktor marketinga Radio Televizije Srbije i rođeni brat Milovana Popivode.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je to snimljeno u klubu "Rojal"?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovo je paragraf 55 ovog rezimea, tema je da li su ljudi koji su bili povezani sa kriminalom dolazili u ovaj klub. Takođe bih želeo da, ako možete, pomognete sudijama tako što biste izneli jednu širu sliku o postojanju bilo kakve veze, ako je postojala u to vreme između kriminalaca i ljudi iz drugih sfera društva, uključujući i političare. Prvo nam recite da li su ljudi koji su bili poznati po svojoj kriminalnoj prošlosti dolazili u klub?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možete li da nam navedete imena jednog ili dvojice, onih sa kojima ste konkretno imali posla i da nam kažete šta ste saznali o tim osobama i njihovim aktivnostima i prošlosti?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Dolazili su Darko Ašanin, Andrija Drašković. Dolazio je Arkan sa vremena na vrijeme. Te tri figure bih izdvojio ovako kao najupečatljivije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da se prvo pozabavimo Darkom Ašanimom. Šta možete da nam kažete o njemu i posebno o jednom poduhvatu u kojem je on učestvovao, a o kojem vi imate vrlo snažno mišljenje?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Darko Ašanin je rođen 1958. godine u Beogradu. Bio je kriminalac, znači lice iz kriminogene sredine i aktivni saradnik Službe državne bezbjednosti, poznat po tome što je isto za račun jugoslovenske tajne policije likvidirao političke emigrante. Darko Ašanin je inače bio nećak od saveznog ministra odbrane Pavla Bulatovića. Imao je jake veze sa svim licima što su dolazila i u "Rojal" kafeteriju i kazino. A što se tiče poduhvata, Darko Ašanin je oktobra 1997. godine organizovao grupu momaka na čelu sa Petrom Divljakovićem, zvani Pera Divljak, čiji je glavni cilj bio da u Crnoj Gori izazovu nemire pred predstojeće predsjedničke izbore. Darko Ašanin se u tim političkim zbivanjima snažno svrstao na stranu Momira Bulatovića i uopšte, znači, opcije koju je podržavao i ovde optuženi. Međutim, ti momci koji su otišli sa tim ciljem da prave neredu su vrlo brzo pohvatani, jer Pera Divljaković je osoba jednog niskog intelekta, najmanje sposoban da on nešto lično organizuje, tako su bili odmah uhapšeni, a Petar Divljaković je uspeo da pobjegne na vreme i skloni se. Lica koja su u Crnoj Gori lišena slobode su takođe ispričala o razlozima zašto su tamo poslani i šta im je bio cilj, a to mi je lično rekao i Darko Ašanin.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, ovaj pasus može da se nađe u paragrafu 69, a ja sada želim da se vratimo na paragraf 57. Svedoče C-048, i dalje se bavimo Darkom Ašanimom. Da li je on učestvovao u nekim drugim aktivnostima u vezi sa Hrvatskom o kojima možete nešto da nam kažete?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da, dva puta sam sa njim putovao tokom 1993. godine u tada okupirano područje Republike Hrvatske, u Erdut. Oni su to okupirano područje zvali Republika Srpska Krajina, mada je po svemu poznatom i navedenom to bila klasična okupacija. On je bio lični prijatelj, kao što sam rekao, sa Frenkijem Simatovićem, Mihaljom Kertesom i ostalima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Šta se desilo i šta ste saznali?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Mislite na putovanja u Erdut?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne, vratiću se kasnije na Erdut, ali možemo li da se vratimo na jedan incident. Ako vas pitam na koji način je korišćen kontrolni punkt u Orašju, možete li da nam kažete u kakvim aktivnostima je tu učestvovao Ašanin?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Jasno da mogu i to je nešto najstrašnije što sam čuo za svo vreme moje saradnje sa službom i druženja sa tim ljudima. Darko Ašanin je, po njegovom ličnom priznanju meni i potvrđivanju tih informacija, što ću kasnije izneti, imao zadatak da organizuje puštanje velikih količina heroina u Hrvatsku kao oblik vođenja specijalnog rata sa ciljem uništenja, to jest slabljenja borbenog morala hrvatske omladine i uopšte izazivanja problema u Hrvatskoj, jer je poznato da narkomanija uzrokuje i ostale vrste krivičnih dela. Darko Ašanin mi je jasno i decidirano rekao da se to radi preko punkta u Orašju, da imaju svog čoveka u Zagrebu koji distribuira ogromne količine heroina po Hrvatskoj, a čije ime je bilo Željko Šobot koji je ubijen kasnije u obračunu takozvane srpske i takozvane albanske mafije u Zagrebu. A te informacije su mi kasnije potvrdili neki ljudi i u Zagrebu, konkretno jedno lice koga sam sreo u kabinetu Zlatka Canjuge, gradonačelnika, kao i određeni ljudi iz kriminogene sredine. Ako je potrebno, mogu i navesti ko mi je to sve potvrdio. A nakon što sam to čuo, znači sad se vraćam na 1993. godinu, kad sam to čuo kod Darka Ašanina u kući, bio sam zgrožen i zgranut jer se takva monstruoznost, po meni, graničila sa nacističkom monstruožnošću. Pitao sam Milovana: "Pa je li to moguće", Milovan Popivoda, on je najpre besno odskočio od stolice i uz reči, izvinjavam se ovom časnom Sudu, idem na citat: "Pa jebem mu majku, nije valjda da to priča". Milovan Popivoda mi je nakon toga rekao da je to Jovicina ideja. Rekao mi je u tom kontekstu: "Pa to nama isto rade Šiptari po Beogradu", što ruku na srce jeste tačno, i da je to po njihovom mišljenju jedan od najefikasnijih načina vođenja specijalnog rata.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada je rečeno da Albanci isto to rade nama, dakle njima, kad je to otprilike rečeno? Mi ne tvrdimo da je to tačno ni da je netačno, ali kada je rečeno da se oni bave drogom na isti način?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Rečeno mi je, znači, u istom kontekstu u razgovoru 1993. godine, a odnosi se na period od početka devedesetih, kada je drastično pojeftinila cena heroina na ulicama i Beograda i Zagreba i

praktički se ta droga mogla kupiti skoro slobodno, neću reći baš slobodno, ali bila je dostupna skoro svakome, što se jasno vidi da nema samo materijalni efekat nego i politički. Naravno da su ljudi u tom lancu, od sredine lanca do nižeg, radili isključivo za materijalni interes i da nisu znali o čemu se radi. Ja nemam podataka tačnih da bih mogao govoriti o aktivnostima albanskog lobija, odnosno emigracije, kako da ih već nazovem, ja govorim o onome što je srpska Državna bezbjednost preko kriminogenih ljudi radila u Hrvatskoj, to jest kako su oni rekli "vodili specijalni rat". A isto tako mi je poznato ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nastavite, izvolite.

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da je februara 2001. godine u sefu "Komercijalne banke" u Beogradu nađeno 600 kilograma čistog heroina koji datira iz tih godina, a bez ikakvih potvrda odakle potiče, zašto se to tamo nalazi, a i prema organizaciji MUP-a, Državna bezbjednost nije nadležna za poslove suzbijanja krijumčarenja narkotika. I ta droga je, jasno je iz dokumentacije, znači ...

SUDIJA MEJ: Mislim da treba da se držimo samo onog šta svedok može da nam kaže o tome direktno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mogu li da postavim samo još jedno pitanje u vezi sa Ašaninom. Koliko često je Ašanin dolazio u kazino i da li se družio sa drugim ljudima koje ste pominjali i koji su bili političari?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Dolazio je često u kazino kao Veskov najbolji prijatelj. Isto tako su se ti ljudi okupljali i dolazili kod njega, i u kuću u Krnješevce i u ekskluzivni klub "Legat" koji se nalazi na Dedinju, odmah iza libijske ambasade. Lica koja su dolazila kod njega su Frenki Simatović, Mihalj Kertes, Milutin i Milovan Popivoda. Dolazio je jedan, Boško Bojović, jedan isto funkcioner Službe državne bezbjednosti i naravno Milorad Vučelić koji je kao poklon od Darka Ašanina dobio zlatan "Roleks" (Rolex) u vrednosti od 150.000 maraka, o čemu je Milorad Vučelić bio lično pitan od strane ovde optuženoga, da mu objasni odakle mu taj sat.

TUŽILAC NAJS: Hvala vam. Možda je bolje da se ovim pozabavim posle pauze.

SUDIJA MEJ: Da. Sada ćemo da napravimo pauzu. Svedoče C-048, dok svedočite, nemojte ni sa kim da razgovarate o svom svedočenju dok se ono

ne završi i naravno nemojte da dozvolite nikome da vam se obraća u vezi sa vašim svedočenjem, a to uključuje i predstavnike Tužilaštva. To važi sve dok ne završite sa vašim svedočenjem. Napravićemo pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Najš.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 60, strana 12. Optuženi, zlatni sat, čovek po imenu Vučelić. Možete li da nam kažete nešto više o toj temi?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da, to je poklon koji je gospodin Vučelić dobio od kriminalca Darka Ašanina, zlatni "Roleks" sat u vrednosti od 150.000 maraka. Optuženi kad je čuo za to je bio vrlo ljut na Milorada Vučelića, govoreći mu da na taj način kriminalci... Da na taj način državni funkcioneri počinju raditi za kriminalce, a ne obratno, kao što smatramo normalnim. To mi je lično rekao i Milorad Vučelić, a i Darko Ašanin je bio ljut što je Milorad odgovorio optuženom Slobodanu Miloševiću da je dobio od njega, rekao je, Darko Ašanin, u stilu "pa mogao je da kaže dobio je od Pere, Đoke, Mike, što je morao mene da navodi".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da se vratimo na paragraf 55 u rezimeu. Kada sam vas pitao o kriminalcima koji su posećivali klub, pored Darka Ašanina pomenuli ste Andriju Draškovića. Njime se nismo bavili u ovom rezimeu i na njega ćemo da se vratimo kasnije, ali da li je tu bio jedan rođak Vukotića kojeg ste poznavali i koji je takođe bio kriminalac?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da. On je bio rođak po, tako da se izrazim, to je od, Veselin Vlahović pod nadimkom Batica ili Batko, Baticin brat je bio oženio Veskovu sestru, a navedenog Veselina Vlahovića Baticu, Vesko je još krajem osamdesetih godina doveo u Sarajevo kao boksera, ali radi se o osobi ne samo, ne bih rekao skromnih intelektualnih kapaciteta nego i pitanja koliko je taj čovek uopšte uračunljiv. On je najpre bio bokser u Sarajevu, ali vrlo brzo je zapostavio to i bavio se kriminalom. Na početku rata je pristupio paravojnim formacijama SDS-a, bio telohranitelj Momčila Mome Mandića, počinio stravične zločine i napljačkao se u Sarajevu početkom rata i došao u Novi Sad gde se zadržao ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Molim vas da slušate tužioca. Možda možemo malo da skratimo ovo svedočenje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gde ste dobili te informacije o tome šta je uradio Veselin Vlahović?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Sobzirom da se radi o jednoj, što se kaže, osobi, da budem slobodan, jedno pitanje njegove uračunljivosti, sam je to pričao, hvalio se sa tim zločinima, a isto tako sam video da po kazinima troši enormne svote novca.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prekinuću vas na trenutak. Da li ste vi razgovarali sa njim, odnosno da li je on sa vama redovno razgovarao?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Našli smo se par puta, to ne bih nazvao razgovorom. Razgovor je izgledao tako što je on pričao, a ja sam kao i ostali prisutni, znači ne želeći da mu se suprotstavljaju jer čovek nije, što bi narod rekao, sav svoj, uglavnom potvrđivao, "da, da, dobro je". On je pri tom se hvalio svojim zločinima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Ponovo ću da vas zaustavim. Recite nam na kraju da li je ta osoba bila poznata čak i u sarajevskoj štampi po njegovom nadimku?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da, o njemu je posebno pisala sarajevska štampa 2001. godine, kada je pod znacima navoda pobjegao iz zatvora u Spužu, a pisalo se i da je ovaj časni Sud isto vodio istragu protiv njega. Treba li da objasnim ovo zašto mislim pod znacima navoda "pobjegao iz Spuža"?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne, hteo bih samo da nam navedete njegov nadimak i onda ćemo da pređemo na jednu drugu temu.

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Mi smo ga... Mi smo ga u "Rojalu" znali kao Baticu, a sarajevska štampa i ljudi iz Sarajeva su ga znali po nadimku Batko.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I na kraju, pomenuli ste Andriju Draškovića. O njemu ne piše ništa u ovom rezimeu. Možete li da nam u jednoj rečenici kažete da li je on bio redovan posetilac? Da li je bio kriminalac, da li se bavio kriminalom, sa kim je bio povezan? Samo u jednoj rečenici, molim vas.

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da, bio je redovni posetilac i bavio se krivičnim djelima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Rekli ste nam nešto o tome da je Frenki dolazio kod Ašanina. Da li je postojala i jedna služba, jedna agencija za eskort ili

prostitutke koja je imala neke veze sa tim? Možete li da nam o tome nešto kažete, u jednoj rečenici?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Ako mislite u "Rojalu", da, imali smo takvu agenciju. Formalno je to bila, za javnost, modna agencija.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li su u toj agenciji obezbeđivane mlade devojke za muškarce i ako jesu, gde je to bilo?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da. To su bile i manekenke i u isto vreme su se bavile i eskortom. Služile su za, tako da se izrazim, za zadovoljavanje određenih potreba političara i drugih ljudi koji su tamo dolazili. Mi nismo imali prostorije u koje su odlazili, ali su se tamo nalazili i dolazilo je do kontakata pa se ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, to je dovoljno. Izvinjavam se što moramo ubrzano da radimo i što vas ja prekidam, ali ne mogu da dozvolim da i vi i ja govorimo u isto vreme zbog mikrofona i otkrivanja vašeg glasa. Pitanje droge. Da li je bilo droge u "Rojalu"?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Mi se nikad nismo time bavili, ni Vesko Vukotić ni ja, ali smo obezbeđivali narkotike i za određene inspektore Službe državne bezbednosti koji su upražnjavali tu vrstu, tako da se izrazim, opuštanja. Tu prvenstveno mislim na Veselina Dakovića koji je bio mlađi čovjek, a isto tako smo bili u stalnom kontaktu sa dilerom droge Nenadom Opačićem, trenutno u zatvoru u Srbiji zbog takvog krivičnog dela, koji je dolazio u kazino ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Kada je reč o optuženom, znamo da vi znate samo za jednu posetu i time ćemo da se bavimo kasnije. Možete li da nam nešto kažete o tome koliko je on znao šta su njegovi saradnici radili kada su dolazili u posetu ovom mestu i kada su imali posla sa kriminalcima?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Poznavajući sve okolnosti, sasvim je sigurno da je optuženi Slobodan Milošević znao da navedena lica dolaze u taj objekat, da se druže sa Veselinom Veskom Vukotićem, Darko Ašaninom i ostalima. Naravno ne mogu da kažem da je znao svaki detalj tog druženja i ostalo, ali generalno je znao gde idu, sa kime se druže i u kakve poslove ulaze.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste imali bilo kakav kontakata ili bilo kakva saznanja o kretanju njegove porodice, njegove dece?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Njegov sin Marko Milošević je 15. aprila 1994. godine bio u našoj diskoteci na promociji albuma Zdravka Čolića, a i video sam nekoliko fotografija gde je Veselin Vukotić sa Marijom i Markom Miloševićem. Isto tako ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dovoljno. Hvala vam. Crvene beretke, časni Sude, već smo se bavili paragrafom 69, ali mislim da ću sada prvo da se bavim paragrafom 71, pre nego što se vratim na paragraf 64, jer je to logičnije. Kada je prvi put pomenuto ime... Kada je prvi put pomenut naziv Crvene beretke i u kom kontekstu?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Prvi put da sam ja to čuo pod tim... Pod... Znači kad sam čuo te dve reči "Crvene beretke" je bilo u julu 1992. godine kada su Jovica Stanišić i Milovan Popivoda došli u "Rojal" gde smo već sedeli Veselin Vukotić i ja i gde su pričali o osnivanju jedinice, i tad su prvi put spomenuli te dve reči "Crvene beretke", a o samoj jedinici sam čuo i ranije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Od koga ste čuli i šta ste čuli?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Čuo sam od Milovana Popivode koji mi je pričao da je krajem 1991. godine donešena politička odluka da se formira Jedinica za specijalne operacije iz razloga što je na ratištu u Hrvatskoj djelovalo puno jedinica ili bez ikakve kontrole ili jedinice koje nisu bile pod punom kontrolom. Želeli su imati jedinicu, znači, sa čvrstom vojnom organizacijom, jasnim zapovjednim ili komandnim lancem, znači na principu subordinacije u koju će imati puno povjerenja. Spominjao mi je pri tom da je jedino Arkanova jedinica smatrana pouzdanom, da je Šešelj u to vreme radio, kako bih rekao, za istu stvar, da se u kasarni u Bujanj Potoku, mesto pokraj Beograda, obučavaju Šešeljevi dobrovoljci, takođe da ima raznih paravojnih grupa, ali da služba mora imati jedinicu pod svojom kontrolom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pre nego što krenemo dalje da bismo dobili malo više detalja o tome, možete li da nam nešto kažete o vašim beleškama. Ovo je prvi put da bi Pretresnom veću moglo da bude korisno da pogleda te beleške. Da li ste vi vodili neku vrstu dnevnika?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da, ja sam vodio neku vrstu svog dnevnika koji je pored stvari koje su ovde interesantne sadržao i neke klasične privatne stvari.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada ste se prvi put sastali sa istražiteljem kojem ste dali izjavu, da li ste mu dali i odlomke vašeg dnevnika?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Izvinjavam se, mislite da li sam istražiteljima dao?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da.

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Gospoda istražitelji su to videli kod mene u kući, ali nisu uzimali, nisu uzeli dnevnik sa sobom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste im kasnije dali odlomke tog dnevnika, ne odlomke već beleške i odlomke beleški?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da, predao sam im.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada ste se pripremali da svedočite, da li su kopije tih beleški obeležene plavom ili crvenom bojom, a na jednom mestu plavim i crvenim linijama, pri čemu crveno označava materijal koji možda nećete da citirate, ali ćete se pozivati na njega, a plavo su beleške koje ste pravili u pripremama za razgovor sa istražiteljem?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, ja ne kažem da svedok treba da ima pred sobom ovaj dnevnik za ovaj deo svedočenja, ali ako vi želite da pratite, to je na strana 11 od 12 strana u prevodu na engleski, a ako optuženi želi to da nađe, to je na strani koja se završava brojem 6472, BHS verzija, ako želite to da pratite u dnevniku. Ja ne pozivam svedoka da sada to pogleda, ali ćemo to da uradimo kasnije kada dođemo do tih sastanaka. U redu, svedoče C-048, recite nam, kada ste prvi put čuli za tu grupu koja je kasnije opisana kao Crvene beretke, da li su navedena bilo kakva imena i da li je rečeno ko je na čelu te grupe?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Nisu navođena konkretna imena. Milovan Popivoda je pričao da su za potrebe Crvenih beretki deo kriminalaca ili pustili iz zatvora ili im je oprošten odlazak na izdržavanje kazne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ko je bio na čelu grupe?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Na čelu jedinice je bio Frenki Simatović.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možda ste nam ovo već rekli, ali ja nisam to zabeležio u svojim beleškama. Možete li da nam u jednoj rečenici kažete

kakva je politička odluka donešena, ako je donešena, o osnivanju ove grupe i kakva je bila politička i vojna svrha ove grupe?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Naravno da je donešena politička odluka, jer se morala doneti politička odluka za osnivanje takve jedinice, i donešena je krajem 1991. godine, o formiranju jedinice koja će biti u sklopu Službe državne bezbjednosti, a čija će namena biti dejstva na ratištu, tada u Hrvatskoj, a kasnije u Bosni i Hercegovini.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je pominjan čovek po imenu Šešelj ili bilo kakva grupa u vezi sa njim? I ako jeste, ko je to rekao?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Rekao je Milovan Popivoda. Spominjan je Šešelj u pozitivnom kontekstu, ali da ipak ne mogu oni njemu tek tako dopustiti da ima svoju jedinicu, odnosno da on tada jeste radio za, u korist, kako je rekao, opšte stvari, ali je služba htjela da ima svoju jedinicu pod punom kontrolom. Spominjao je da se Šešeljevi dobrovoljci obučavaju u kasarni u Bujanj Potoku, ali isto tako je naglasio da se za Šešelja nikad ne zna kako se može okrenuti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U rezimeu to ne piše, ali možete li da nam kažete da li je postojala bilo kakva slična grupa ili jedinica koje se sećate da je navođena, dakle neka druga paravojna grupa?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Spominjani su i Beli orlovi Mirka Jovića, odnosno Dušan Silni, odred Dušan Silni Mirka Jovića i Bokanovi Beli orlovi, u kontekstu anarhije, a spominjana je naravno i Arkanova jedinica.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je nešto rečeno o tome ko snabdeva ove grupe oružjem i ako jeste, ko je to rekao?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Spominjano je u nekoliko navrata da je Frenki glavni čovek za distribuciju oružja Arkanovoj jedinici, a što se tiče Šešelja i njegovih dobrovoljaca da se obuka vrši u Bujanj Potoku, znači u vojnoj ustanovi, kasarni i da oni dobijaju naoružanje od režima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da se sada vratimo na paragraf 64 rezimea. Da li ste vi u "Rojalu" viđali ljude za koje ste mislili da pripadaju Crvenim beretkama i ako jeste, koga ste viđali i koliko često su dolazili?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da, viđao sam ih. Viđao sam Živojina Žiku Ivanovića poznatijeg pod nadimkom Žika Crnogorac koji je relativno najčešće dolazio, jer se i od ranije znao sa gazdom, a i bio je Crnogorac kao

i Vesko. Dolazio je Petar Divljaković poznatiji pod nadimkom Pera Divljak, a jednom sam i video i susreo se sa Mijović Draganom koga sam poznao sa svog redovnog odsluženja vojnog roka.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li su ti ljudi, da li je neko od njih pričao o svojim aktivnostima u Crvenim beretkama i ako jeste, šta ste vi o tome saznali?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da, svi su govorili. Žika Ivanović je pričao o svom učešću u Crvenim beretkama, Pera Divljaković se... Pera Divljak se hvalio sa svojim zločinima, koji je isto jedna poluuračunljiva ličnost. Samo da bih objasnio časnom Sudu kakav je to čovek, on je nakon svega završio ne u duševnoj bolnici, ali u jednom manastiru u Fruškoj Gori. On se najviše voleo hvaliti svojim zločinima, čak je po mom mišljenju pomalo i preterivao u tome, jer je u atmosferi koja je vladala tih godina u Srbiji, posebno u tom okruženju, zločini nad Hrvatima i Muslimanima su bili kao neka vrsta prestiža.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možete li da nam kažete neke detalje o tome šta su vam Crvene beretke rekly o njihovim konkretnim aktivnostima i možete li da nam usput kažete da li je prema vašoj proceni osoba koja je to govorila preuveličavala šta je uradila ili ne?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Petar Divljaković je spominjao najkonkretnije. Spominjao je masakr hrvatskih policajaca koje je on nazivao ustašama. Krajem novembra kod Borova Sela su ubili oko 20 ljudi i bacili u Dunav. Rekao je da je to uradio sa svojom grupom prijatelja, to jest sa svojom jedinicom gde je bio još jedan njegov drug Ivan Andrić. Po mom mišljenju, to nije preuveličao, ali je preuveličao jedan masakr kod Mostara gde je rekao: "Pobili smo preko 100 ustaša i balija", ovo balija je citat kako se on izražavao za Muslimane. Takođe Petar Divljaković u kontekstu preostalih Hrvata u Istočnoj Hrvatskoj, kako su oni to zvali Republika Srpska Krajina, to jest okupiranim područjima Republike Hrvatske, da bi on "sve te pobio, ali Frenki neda". Završen citat.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A sada idemo na sastanke. Da li je u avgustu 1992. održan jedan sastanak kojeg se sećate i o kojem ste napravili neke beleške?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da. Ja bih samo, cenjeni Sude ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Samo trenutak, samo trenutak. Izvinjavam se. Da, izvolite, nastavite.

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Mislio sam da je potrebno da objasnimo razloge njihovog sastajanja i kako je funkcionisala ta neformalna grupa, vrlo kratko pošto mislim da smo to preskočili, to jest o bačko-palanačkom lobiju konkretno mislim. Da bi ...

TUŽILAC NAJS: Ne želim to da preskočim, ali želim da prvo nešto razjasnimo sa Pretresnim većem. Videćete da se beleške o ovome nalaze na petoj strani, optuženi to može da nađe na stranama od 6455 do 6458, ukoliko želi to da prati. Molim da se sada svedoku da taj dokument kako bi on mogao da ga prati ili zapravo bolje da čita iz njega, jer je to efikasniji način rada. Iako, naravno, o tome treba da odluči Pretresno veće.

SUDIJA MEJ: Koliko sam ja shvatio, iako vi to zovete dnevnik, to su ustvari beleške napravljene na osnovu beleški u dnevniku?

TUŽILAC NAJS: Tako je.

SUDIJA MEJ: I tu su još neke beleške napravljene nedavno?

TUŽILAC NAJS: Tačno. Crveno je, koliko sam ja shvatio, prepis beleški i neki dodaci kako bi se bolje shvatilo ono šta stoji u beleškama. Ono šta je obeleženo plavom bojom je ono šta je napisao svedok na osnovu svog sećanja. Ako pogledamo na stranu 5 ...

SUDIJA KVON: Pre toga, recite nam gde se sada nalazi originalni dnevnik?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To nisam rekao, a morao sam to da učinim. Odmah ću da pitam svedoka, pa ćemo da se onda vratimo na ovo. Gospodine C-048, morao sam ovo da vas ranije pitam, ali sam propustio, izvinjavam se. Gde se vaš originalni dnevnik nalazio kada ste ga poslednji put videli?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Nalazio se kod mene u kući, a imali su ga prilike videti istražitelji kad su bili kod mene kući.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada ste napustili svoju kuću, da li ste tamo ostavili dnevnik?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Ja se izvinjavam, ako može na privatnoj sednici reći ću zašto.

SUDIJA MEJ: Da.

(privatna sednica)

sekretar: Na otvorenoj smo sednici, časni Sude.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim da se pred svedoka stave njegove beleške otvorene na strani broj 6455. Gospodine C-048, rečeno vam je da slobodno možete da se služite svojim beleškama, ali ja mislim da se to odnosi samo na one koje su obeležene crvenom bojom. Ukoliko želite, možete da se time koristite dok svedočite, to bi nam uštedelo dosta vremena, a ukoliko nešto propustite, onda ćemo da se vratimo na detalje. Pre nego što dođemo do samih beležaka, vi ste želeli nešto da kažete o lobiju iz Bačke Palanke i sastanku iz avgusta 1992. godine na koji ćemo se osvrnuti. Dakle, objasnite nam, molim vas, taj lobi.

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Kada govorim o bačko-palanačkom lobiju, tu mislim na određeni lobi koji su činila lica iz policije, tajne policije, informativno-propagandne sfere, političkog aparata i kriminala, a koji su svi zajedno delovali i usklađivali svoje aktivnosti, sprovodili naređenja ovde optuženoga, a istovremeno među njima je vladala visoka lična solidarnost, što mogu ilustrovati brojnim primerima ako je to potrebno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koga ste sve naznačili kao pripadnike tog bačko-palanačkog lobija?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Pripadnici bačko-palanačkog lobija su sledeća lica: Kertes Mihalj, Radovan Pankov, Jovica Stanišić, Milorad Vučelić, Marko Keković, Milovan Popivoda, Milutin Popivoda, Frenki Simatović, bio im je blizak i jedan književnik, Brana Crnčević. I tu su bili kriminalci Veselin Vesko Vukočić i Darko Ašanin, sa tim što se Darko Ašanin kasnije malo distancirao od tih ljudi. Dakle, ako dopustite samo da napomenem, znači, spoj policije, tajne policije ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Samo izvolite.

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Spoj policije, tajne policije, informativne sfere, to jest propagande, partijskog aparata i kriminala.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada govorimo o tom sastanku, prvom sastanku u avgustu 1992. godine, ko je iz tog lobija prisustvovao tom sastanku?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Prisustvovali su Jovica Stanišić, Milorad Vučelić, Milovan Popivoda, Mihajl Kertes, Goran Hadžić i Veselin Vesko Vukotić.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pre nego što pređemo na ono šta je rečeno na tom sastanku, to je paragraf 99 rezimea, recite nam zašto ste vi, mlad čovek, iako trenutno na čelu kazina, bili tamo prisutni? Zašto su vam dozvolili da budete prisutni?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Kao što sam već naglasio, nakon nekih konkretnih akcija, stekao sam njihovo poverenje. Takođe su znali da kao Veskov prvi čovek mogu imati u mene poverenja. Ja nisam, naravno, diskutovao na tim sastancima niti ulazio u razgovor sa njima. Moje je zaduženje bilo da im regulišem posluženje. Kada kažem regulišem, ne bih želeo da neko pomisli da sam onde bio konobar nego da uskladim koordinaciju konobara sa prekidom razgovora, a isto tako da dotičnom gospodinu kojim slučajem ne bi prifalilo viskija marke "Čivas Regal" (Chivas Regal).

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li vas je neko nekada savetovao o tome, da li treba da govorite o onome šta ste čuli na tim sastancima i ako jeste, ko i šta vam je rekao?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Rekao mi je najpre Veselin Vukotić, a i Milovan Popivoda mi je rekao u dobronamernoj, na dobronameran način da se slučajno ne igram sa glavom da nešto pričam. Naravno, meni to nije ni padalo na pamet, jer sam znao da je isti Veselin Vukotić dve godine prije toga ubio Andriju Lakonića sa kojim je odrastao zajedno, pa mogao sam i zamišljati sa kojom lakoćom bi tek mene ubio da sam nešto počeo da pričam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. To nam je dovoljno. Hvala. U redu, paragraf 83 rezimea, strana 16. Gospodine C-048, recite nam šta je rečeno na tom sastanku? Recite nam to svojim rečima. Ako čitate iz beležaka, molim vas da imate na umu da ljudi kad čitaju, obično čitaju mnogo brže nego što

govore i onda je to prevodiocima teško da prevedu. Dakle, recite nam to svojim rečima i opišite nam šta je rečeno na tom sastanku?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Ovaj skup je neformalni skup. Kad kažem "neformalni", bio je bez zapisničara, ali je bio sa vrlo jasnim i konkretnim ciljevima, namerama i sa konkretnim stvarima o kojima se govorilo. Jovica Stanišić je prvi počeo priču, govoreći da je stigao upravo od šefa, reč "šef" se jasno odnosila na ovde optuženoga. Rekao je da će na predstojećoj Londonskoj konferenciji (London Conference) biti govora, citiram Jovicu Stanišića: "I o našim teritorijama u Republici Srpskoj Krajini", to se odnosilo na okupirana područja Republike Hrvatske. Mihalj Kertes mu je rekao da je, kako se izrazio, "dosta ustaša već otišlo", na šta je Jovica Stanišić naglasio da je to bitno zbog zauzimanja pregovaračkih pozicija na predstojećoj Londonskoj konferenciji, kako bi se politikom svršenog čina ta područja pripojila Republici Srbiji. Jovica Stanišić je rekao Mihalju Kertesu da radi što suptilnije, da nema ljudskih žrtava i da ide na način da najpre zaplaši ljude u određenom regionu, par ljudi, a onda će krenuti za njima i ostali. Podvukao mu je razliku između metoda koje treba primenjivati u Vojvodini i metoda u istočnoj Hrvatskoj, to jest UNPA zonama (United Nations Protected Areas) kakav je bio službeni naziv, i rekao mu je da ne ostavljaju nikakve tragove. Takođe mu je rekao da na miniranje porodičnih i stambenih objekata se ne ide na teritoriji Srbije. Mihalj Kertes mu je odgovorio, isto takođe da je u stalnoj koordinaciji sa Frenkijem Simatovićem, a isto je spominjana likvidacija jednog starca u Hrtkocima krajem juna 1992. godine u negativnom kontekstu, kako ne treba raditi. Tad sam takođe čuo da je cilj politike koja se vodila, znači da se politikom svršenog čina dođe do teritorijalnog osvajanja, ali je spominjana, ostali delovi te takozvane Republike Srpske Krajine, u kontekstu da se o njima može pregovarati, ali da će ova istočna oblast biti uvek, kako su oni rekli, "naša". Milorad Vučelić je rekao, pored opštih političkih fraza, da je propaganda patriotska, da on sve radi u informativnoj sferi i takođe je rekao, izvinjavam se na izrazu, citiram ga "đubradi kao što je moj bivši kum Mile Isakov uvek ima". Da objasnim časnom Sudu, Mile Isakov je, znači, bio tada predsjednik Nezavisnog društva novinara Vojvodine. Takođe je Jovica Stanišić spominjao materijalna ...

SUDIJA MEJ: Ja mislim da bi bilo dobro da se ovo ipak podeli na segmente. Teško je, naime, da se razume ovakva priča koja jednostavno teče. Bilo bi bolje da se to možda ipak podeli na neki način.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Svakako. Ja znam da svedok može da prati ovaj dokument zato što je napisan njegovim rukopisom, međutim, ovaj deo koji je obeležen bojom se ne vidi baš najbolje. Mislim da smo sada stigli negde do pete strane beležaka i da smo proradili sve do otprilike, čini mi se, 10 redova pred kraj strane, tako da ću ja sada da se vratim i da pitam gospodina C-048 sledeće. Govorili ste o tome da je Kertes rekao kako oni treba da budu u kontaktu sa Frenkijem i rekli ste nam kako je on rekao da ne treba u Srbiji da se izvode likvidacije. Objasnite mi, molim vas, ko je to rekao da u Srbiji ne treba da se izvode likvidacije?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da, to je rekao Jovica Stanišić, a Kertes je pre toga odgovorio Jovici da je on u stalnom kontaktu sa Frenkijem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Zatim ste spomenuli propagandu?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ko je rekao i šta je rekao o propagandi, za razliku od likvidacija?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Milorad Vučelić je govorio o propagandi pošto je on bio glavni čovek za propagandu i direktor nacionalne televizije. Govorio je da je propaganda patriotska, da on čini sve u informativnoj sferi, a onda je, kao što sam već napomenuo uz ispriku časnom Sudu, rekao "đubradi kao što je moj bivši kum Mile Isakov uvek ima".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zaustavimo se tu na trenutak. Rekli ste da je govoreno o istočnim pokrajinama i o tome šta tamo treba da se radi.

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A sada molim vas pogledajte vaše beleške koje se nalaze ispred vas i recite nam da li je govoreno o Istočnoj Slavoniji, Zapadnom Sremu i Baranji? Recite nam šta je još rečeno? Možete li da nam pročitate ovo šta stoji pod navodnicima i da nam kažete ko je to rekao?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Kada govorimo o toj istočnoj oblasti mislim na oblast koja se službeno zvala Istočna Slavonija, Baranja i Zapadni Srem, a to je istočno područje Republike Hrvatske.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Recite nam uz pomoć vaših beležaka ko je rekao, i šta, kako ta područja moraju da budu očišćena od ustaša?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Najpre je počeo Jovica Stanišić priču, pošto se pozvao, rekao je da je bio kod šefa, kako se izrazio, i da će na Londonskoj konferenciji biti govora, citiram "i o našim ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prekinuću vas. Ako pogledate vaše beleške, možda to nije lako da se nađe, ali učiniću sve što mogu, odmah posle ovog pasusa u kojem se govori o incidentu u Hrtkovcima krajem juna 1992. godine, pronađite taj pasus, stavite prst na njega i zatim ćete moći da me pratite kroz svoje beleške, tako ćemo lakše da radimo. Jeste li to pronašli?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A sada idemo na sledeću rečenicu, na kraju te rečenice spominju se Vojvodina, zastrašivanje, propaganda. Zatim idemo na sledeću rečenicu gde stoji: "Rekao je da se Istočna Slavonija, Zapadni Srem, Baranja moraju da očiste od ustaša". Recite nam ko je to rekao i šta je tu rečeno?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: To je rekao Jovica Stanišić, to su metode delovanja u toj istočnoj Hrvatskoj i u samoj Vojvodini. Govorio je da se znači ta takozvana Istočna Slavonija, Baranja i Zapadni Srem trebaju očistiti od ustaša, a onda Hrvati mogu to područje da traže koliko hoće, neće dobiti. Isto tako je spominjano, kao što sam već i govorio na početku svedočenja, da se u graničnom pojasu Vojvodine mora formirati stabilna srpska većina sa tvrdim Srbima, kako su to oni govorili, a to sam isto bio čuo i od Milovana Popivode još na našem drugom sastanku.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Zadržimo se na prvom sastanku. Držite molim vas prst na beleškama i recite nam da li je u tom trenutku Vučelić nešto rekao o patriotskoj misiji? Pogledajte sledeću rečenicu i recite nam šta je on to rekao?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da. Vučelić je rekao u kontekstu "svi smo mi na velikom patriotskom zadatku", moramo stvoriti jaku srpsku državu, sa što manje neprijateljskih elemenata", da on čini u informativnoj sferi sve što je u njegovoj moći, da smatra da je propaganda na RTS patriotska i onda ide ono citirano: "Đubradi kao što je moj bivši kum Mile Isakov uvek ima".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I dalje držite prst na svojim beleškama. Da li je Milovan Popivoda bio sledeći za koga se sećate da se pridružio toj raspravi? To je pri vrhu šeste strane. Šta je on rekao?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Milovan Popivoda se uključio u razgovor i rekao da je formirana mreža obavještajnih centara u oblasti koju je nazvao Istočna Slavonija, Baranja i Zapadni Srem i da on te obavještajne centre kontroliše. Tad sam prvi put čuo, direktno iz njegovih usta, da je on praktički pravi šef obavještajnih službi takozvane Republike Srpske Krajine u istočnom dijelu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vaše beleške se dalje nastavljaju i beleži se diskusija Jovica Stanišića.

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da, Jovica mu je rekao da je "šef" rekao da se za novac ne brine i da mora biti uvek novca za potrebe službe i za ovakve stvari.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je bila rasprava o Milanu Paniću i ako jeste, kakva?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da, pričali su o njemu, tadašnjem saveznom premijeru, govorili su da se ovde optuženi Slobodan Milošević kaje što ga je postavio na mesto premijera. Govorili su da je cilj ovde optuženog Slobodana Miloševića, a u vezi postavljanja Milana Panića bio da on preko svojih veza u američkoj administraciji izdejstvuje skidanje sankcija i da se nadao da se ovaj, mislim na Milana Panića, neće puno mešati u posao, ali se ispostavilo suprotno, te da Milan Panić nije pristajao da kao čovek od integriteta bude marioneta. I rekli su da će on ubrzo da leti sa svog mesta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je u jednom trenutku Hadžić otišao sa sastanka i da li je Stanišić tada nešto pitao Kertesa?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da, Goran Hadžić je otišao do toaleta, a Jovica Stanišić je pitao Kertesa: "Je li ti i Frenki držite ovog pod kontrolom?", na šta je Kertes odgovorio da "nema brige", a Jovica je odgovorio: "Dobro, dobro, da još ne pomisli da je on možda stvarno predsjednik".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Sledeći sastanak je, mislim, bio održan u septembru 1992. godine. Možete li da nam pomognete oko toga? I ponovo je to zabeleženo u vašem dnevniku.

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da, bili su prisutni isti ljudi, ovog puta sa dodatkom Frenkija Simatovića i Radovana Pankova. Još samo da opet naglasim da je Veselin Vesko Vukotić uvek bio prisutan sa njima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sledićemo istu rutinu, ako je to od koristi Pretresnom veću. Držite prst na beleškama tako da možete da ih pratite po istom redosledu kao i mi, da bi mogli da pratimo to u prevodu. Mislim da je i taj sastanak održan u klubu, zapravo u kazinu, je li tako?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je počeo pominjanjem uklanjanja Mihalja Kertesa sa određenog položaja?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da. Mihalj Kertes je još u samom tijeku Londonske konferencije odlukom Milana Panića bio otpušten sa mjesta zamjenika saveznog ministra za unutarnje poslove, a zbog etničkog čišćenja kojeg je sprovodio. To je bila inače i službena odluka Milana Panića, tako je glasilo i razlog otpuštanja. Oni su kritizirali tu odluku, čak su se na neki način dobronamerno šalili sa Mihaljom Kertesom, jer su bili lično dobri, da je eto nezaposlen i tako dalje. Za Milana Panića su govorili da je izdajnik, da to mora da se spreči, njegova delatnost i slično, a isto tako da se za njih, na sreću, ništa ne pita.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je onda Stanišić rekao nešto Frenkiju? I ako jeste, šta?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da. Jovica Stanišić se obratio Frenkiju uz reči: "Danas mi je šef rekao da pojačaš akcije u istočnoj toj oblasti, jer čujem da će Hrvati pokušati na silu da uđu u Krajinu za Dan mrtvih", to jest 1. novembar. Govorio je da tu jeste UNPROFOR (United Nations Protection Forces), ali da mi isto moramo biti spremni, da nas nešto ne zaskoči u tome. Frenki je odgovorio: "Ne brini Jovice, sve je pod kontrolom".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li se onda Jovica Stanišić ponovo obratio Frenkiju?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da. Jasno mu je rekao, kako se javio: "Daj stišaj malo te tvoje momke, neka ti onaj Pera Divljak manje priča. Šta da ti kažem kad je i do mene došlo", pri tom misleći na spomenutog već Petra Divljakovića iz Crvenih beretki koji se isticao svojom brutalnošću, a za vreme odsustva u stanju alkoholisanosti i korišćenja narkotičkih sredstava svašta pričao. Frenki je odgovorio: "Ne brini, srediću to, no treba i njih razumeti, mladi su to momci, bez njih ništa ne bismo mogli uraditi". To je krenuo da izbalansira situaciju, da stane u odbranu tih momaka, na šta mu je Jovica Stanišić rekao: "Da, dobro, razumem ja to, ali povedi računa o tome", i u

tom kontekstu. Također mu je pomenuo da se ne brine oko materijalnih sredstava.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li se onda razgovor vratio na Milana Panića?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da. Počeli su, spomenuli su ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A da li je onda jedan od Popivoda nešto rekao? Vi to nam možete da kažete na osnovu svojih beleški koji se od braće uključio u razgovor.

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Milovan ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Na osnovu vaših zabeleški, samo je Milovan i bio prisutan, zar ne?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da, da, da, naravno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Držite i dalje prst na beleškama.

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Samo trenutak. Da, to bi ustvari i bio kraj ovog razgovora, osim ako ovo čitanje beleški nije podsetilo svedoka na nešto šta nam još nije rekao. Dakle, da li vas je ovaj materijal podsetio na nešto šta nam niste rekli?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Koliko ja pratim svedočenje, uglavnom sam sve spomenuo što sam želeo reći i što smatram što je trebalo reći. Milovan Popivoda, naravno, znam da je bio tu, ali se nije nešto puno mješao u razgovor, odnosno nije toliko da sam ja to zabeležio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možda biste mogli da nam kažete u kom delu kluba i ako se sećate, kada u toku dana je došlo do tih sastanaka. Prvo nam recite za prvi sastanak, dakle, u kom delu kluba i koje je to doba dana bilo?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Deo kluba pod takozvanom oznakom "private", znači deo restorana. Deo dana je bio između 12.00 i 13.00, znači rano posle podne. Razlog zašto se baš u tom delu održavao sastanak je krajnje prozaičan i jednostavno stoga da je to letnje vreme, tu je bilo najugodnije za sedenje, jer u to vreme dana ne ide sunce na taj deo objekta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da je to bio prvi sastanak. A kada i gde je održan drugi sastanak?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Drugi sastanak je izvršen na istom mestu u slično vreme, sredina septembra meseca 1992. godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, sada smo došli do trećeg sastanka. Možete da ga nađete u beleškama, za optuženog je to na strani broj 6451, a u verziji na engleskom strana 8 od 12 strana. Svedoče C-048, da li se sećate da je u martu 1993. godine održan sastanak?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gde i kada, u koje doba dana?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: U klubu "Rojal", doba dana oko 12.00.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ko je prisustvovao tom sastanku?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Ovde optuženi Slobodan Milošević, Milorad Vučelić, Radovan Pankov, Mihalj Kertes, Jovica Stanišić, Milovan Popivoda, Marko Keković. Tu je cjelo vreme bio Veselin Vukotić i ja, sa istom ulogom koju sam imao na već spomenuta dva mitinga.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Odakle su došli ti koji su prisustvovali tom sastanku, koliko ste vi to shvatili?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Ja ne samo da sam shvatio nego sam i video, pošto se sa mesta gde smo se prethodno nalazili ja i Veselin Vukotić to jasno vidi. Navedena lica su došla iz zgrade Pokrajinskog odbora Socijalističke partije Srbije gde je ovde optuženi prethodno bio u poseti, odnosno u radnoj poseti. Milorad Vučelić je dva, tri dana ranije rekao Vesku da će gledati da dovede "šefa". Naravno, nije on to mogao obećati jer niko nije mogao da nagovori, narediti ili prisiliti jednostavno ovde optuženoga na bilo gde da ode, ali, eto, Milorad je uspeo u tome.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Primenićemo isti postupak, bukvalno držite prst na odgovarajućem pasusu strane. To je strana 6462, a pasus počinje rečima "nakon što su seli, Pankov je rekao". Možete li da nam pročitate, odnosno kažete šta se desilo na početku sastanka kada je Pankov govorio?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da. Prvo je počeo da govori Radovan Pankov, što je bilo i normalno, jer je Radovan Pankov bio tada glavni čovjek Slobodana Miloševića za Vojvodinu. Radovan Pankov je rekao sa velikom dozom poniznosti, čak jednom, velikom dozom poniznosti rekao: "Eto, šefe, kao što sam vam rekao, situacija je pod kontrolom". Optuženi je odgovorio:

“Ako, ako, dobro, dobro samo da znaš da je ovo osjetljivo područje, da ima dosta manjina, a među njima i dosta neprijateljskih elemenata”.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Šta se onda desilo, ko je onda govorio?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Nakon toga je ovde optuženi pogledao u pravcu Jovice Stanišića pitavši ga za situaciju u Istočnoj Slavoniji i Baranji, na šta je Jovica Stanišić odgovorio da je sve prema planu, da je teren očišćen od Hrvata, a bezbjedonosna situacija na terenu stabilna. Na šta je ovde optuženi rekao: “Dobro, znači glavni deo posla smo obavili, nastavi dalje tako, samo suptilno”, i sa izvesnom dozom zadovoljstva “E sad, ću baš da vidim, bre, kako će Hrvati da mi traže Krajinu kad tamo žive samo Srbi, pogotovo Istočnu Slavoniju i Baranju, a o ostalom još i možemo da pričamo”. Jovica Stanišić je klimnuo glavom uz reči “da, da, da”.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Stanite za trenutak. Prevodioci su propustili poslednji deo onoga šta ste rekli. Molim vas da se vratite na vaše beleške, na mesto gde je optuženi rekao “završili smo, obavili smo glavni deo posla”.

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da, nastavi samo ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I onda polako pročitajte.

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Rekao je: “Nastavi dalje tako, samo suptilno” i rekao je sa izvesnom dozom zadovoljstva “E sada, bre baš da vidim kako će Hrvati da mi traže Krajinu kada tu žive samo Srbi, pogotovo Istočnu Slavoniju i Baranju, a o ostalom još i možemo da pričamo”.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je u tom trenutku Stanišić klimnuo glavom i rekao “Da, da, u redu”?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sledeće... Kome se posle toga obratio optuženi?

SUDIJA MEJ: Gospodine Najs, u 14.30 u ovoj sudnici je zakazano drugo suđenje. Imajte to na umu. Međutim, jasno je da možemo da radimo još par minuta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovaj deo svedočenja traje još tri strane tako da ne znam dokle ćemo da stignemo Dakle, recite nam kome se optuženi onda obratio.

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Obratio se Mihalju Kertesu po njegovom nadimku koji je bio Bracika. Rekao mu je: "Bracika, ti i Frenki nastavite u tom smislu, u tom pravcu. Ovo do sada ste dobro uradili. Što se tiče materijalnih sredstava, slobodno se obratite Jovici, za sve što treba, a tu je i Milovan pri ruci", misleći na Milovana Popivodu. Zatim je direktno pitao Kertesu, da li je Arkan pod kontrolom, na šta je dobio odgovor da jeste, a ovde optuženi je dalje rekao: "Dobro, dobro, samo vi kontrolišite njega, nemojte da vremenom on počne da kontroliše vas, sad su nam potrebni takvi ljudi, ali niko ne sme da pomisli da je jači od države".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Šta je sledeće rečeno?

SVEDOK C-048 – ODGOVOR: Dalje je ovde optuženi govorio da se moraju izdržati svi pritisci i formirati jednu jedinstvenu srpsku državu, sastavljenu od Republike Srbije, Republike Srpske, Republike Srpske Krajine i Crne Gore i da je zato bitno izdržati sve pritiske jer će svet kad tad morati priznati faktičko stanje. Objasnjavao je dalje dalje da onaj Hrvat koji je jednom otišao u pravcu Zagreba ili neke druge evropske zemlje, tamo našao stan, posao, jednom rečju uklopio se u sredinu, neće ni poželeti da se vrati tamo odakle je otišao. Takođe je naglasio da će pomoću Republike Srpske i Republike Srpske Krajine lakše držati Crnu Goru pod kontrolom u slučaju da "oni nešto počnu da talasaju", kako se izrazio.

TUŽILAC NAJS: Da li je ovo dobar trenutak da završimo za danas?

SUDIJA MEJ: Da.

TUŽILAC NAJS: Nadam se da će Pretresno veće sutra da ima pred sobom spisak svedoka, tako da možemo time sutra da se pozabavimo.

SUDIJA MEJ: U redu. Moguće je da ćemo morati da se pozabavimo nekim pitanjima u vezi za sledećim svedokom i oblikom njegovog svedočenja. Možda bi oni koji su odgovorni za tog svedoka mogli to da razmotre.

TUŽILAC NAJS: Mi to imamo na umu, časni Sude, ali mogu odmah sada da vam kaežem da je stav svedoka nepromenjen u odnosu na prethodnu situaciju i priliku.

SUDIJA MEJ: U redu. Sada ćemo da prekinemo sa radom. Nastavljamo sutra u 9.00.

Fond za humanitarno pravo